

84.3A5

T67

4253

საგარეო საზღვრების დაცვა

XXX

საგარეო საზღვრების დაცვა

1918—1948

საგარეო საზღვრების დაცვა

საგარეო საზღვრების დაცვა

1948

84.3A8
T67

საქსესი პრესის გამოცემა

საქსესი პრესი
ს. ცხელიძე, 3-8148

XXX

საქსესი პრესი

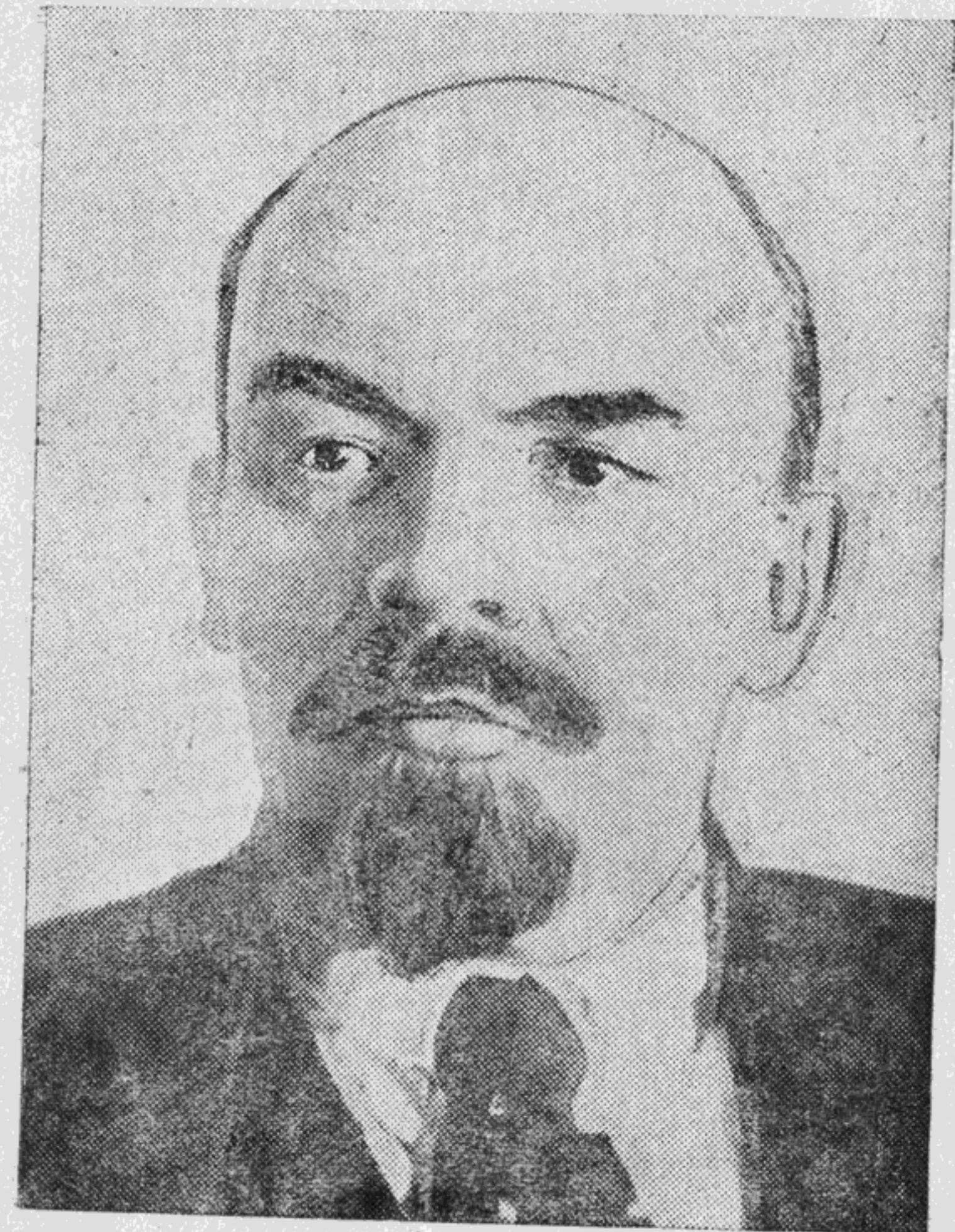
1918—1948

3979

საქსესი
საქსესი პრესი
1948

БИБЛИОТЕКА
АБХАЗСКОГО ИНСТИТУТА
ГУМАНИТАРНЫХ
ИССЛЕДОВАНИЙ

ლ ე ნ ი ნ

ურგსტიგლა დუ ამცა ანგქუზ
ეილარგენტუა უბრა ზეგაგ,
ლაშარა ამამ ამრა ანგრჰიოზ,
დუნეი იააქუვიტ ლენინ იბუგ!

ნას უი აკუხაიტ, ამშო ყაიმათხაიტ,
აილაგენტრა ზეგა ნაყ ინარხელწიტ:
აუაა ქუგხაიტ, რგუაყრა რხაშოთიტ,
ბგკა ბჟე ეიფშოგზ რლგმჰა იანთას.

აუსუგე იბლა ხნატიტ,
კგრ ინარდგრტ უი იზგმდგრუაზ,
ახნგყუგარატი ამჰა ინარბეიტ;
აჟია რყუშოგა უბრი ირეიჰიაზ.

ჯგგრტი მაშენა დანგგლანგ,
ინაპგ ნეიწგზ, ინარხხანგ,
ჟილარგ ირხაშოთუამ ეხანძაგაგ,
უა ირგმწოუშია უი ზნგუ ახატი ლუგ.

უბრი დრგფხაონ ფხაყა ჟილარგ,
ურთ ირხელწგზ აძი შოიაკუზ ეიფშო,
ნასგფ შოროუშოატი დოირწონ ჟილარგ,
დშოაფხაგგლაზ, დგშოგოჟოდგზ ეიფშო.

მოსკვა ანგცოოუ უაყა წზბჟონ,
ზეგა ანთგნჟ ადიგ ყათშ აჭოგ,
აგურა უგაშთამ ლენინ დშოგგჟოლუ,
უი დბზოუპ! დგფსგშთამ უი ბზანწგფგ--

ჰათხა იშთოუპ ამვა ლაშთა,
უბრაზა ჰარფშოუეიტ იარა ინაპგ,
ჰაიგოიტ სტალინ ჰარა,
ლენინ იმვა დუ ალა ფხაყა!

სარა სტალინი

აღგზელ დუ სტალინი, სტალინი სარა,
 ჰასკაგნი იაწი სტალინი, სტალინი აშია ჰიო,
 სა სხუცუანი გულა, სხუცუანი ხარა,
 სრგზხუცუანი სვზცია: ქკუნა, ძლაბ კრგზწო
 საზხუცუანი სა ფხგძწას კრემლ აბარა.
 საზხუცუანი ავოფუდ დუ ილა ათაფშორა,
 იფხნგზ, იძნგზ, იაფნგზაიტი ჯარა
 სანგმიეიტი სარა უი აუაზ იბარა,
 სწიმაციეიტი მაშიგრნგ ჩინაკ ზნგ მა,
 სგუ იალანი აბრი აუს ციგაძა,
 სგუ ითგზონ სახცალაკა სარა,
 უი სხაშორაზ შეფ ფშაჟ ამგსტ იხააძა.
 იმკასუეიტი ამშჟუა. ამშჟუსჟუა ნასკაოიტი,
 აშჩა უარბ ყარულუეიტი აშჩა რგუანგ,
 ფშაზხა ნეიადიუეიტი, ტიგლა ეიმნადოიტი,
 შიადგჯაფი ბნეი რჩხგრჯოიტი იფშძანგ.
 აშაჟა შთგბჟუა აშა დგრციაფიოიტი
 ლადეი ჯადეი აშიაბჟ გოიტი იხააძა.
 ზეგგზჯარა უი სტალინი იხაძ რჰიოიტი,
 დანბაზბაუეი უბრი სა სვზხარა?
 უბრი ანასგფ საზფშუანი იზბარცგ
 მშჟგ ბზია, წხგ ლაშა ააირც სა სჟჟგ.
 ახა სშაციჟაშაზ ზბეიტი ერანაკგ,
 უი აამთაზგ სგლა წარხეიტი, ითფრააიტი სგუ,
 სნაფშ-ააფშოიტი კგრ, აბარ! აბარ იარა,
 ავგზა სტალინი დგგლოუბ დგჩაუა,
 სა იზბეიტი ამშჟუა, აწხჟუა რგზჰარა,
 სა იზბეიტი ამშჟუსჟუა ფხა იცაუა,
 ამრა ნასთხამ, სა სვგ იხარამ,
 სტალინი დსგცუბ სახცალაკა დგგჟუა.
 სახანეილაკა დგყოუბ უი, სიმბარ იუამ,

უახგაგ-ჩოგნგაგ ილაფშო სხეუბ ფხა სგაუა
 სა სემი საქუგულოუიტი, სელშა დგრ სეჭუფოიტი,
 ჭგრხაწაქ სიწამხარტი სფგრუეიტი ფსააწას,
 სარა აციჰიგრაჭოგაგ ქალაქა სგრხოიტი.
 ნასგფლა სტიგლა შიოთუეიტი, იშოთგზ რხაწას.
 ბლგ-იაწი რეინყაარა, შიაბეწას იგოიტი,
 ფსატალა ფხგნ რჩგრკუაბოიტი დარა,
 სარა აპარტია სშააძო ეიფშო იააძოიტი
 მრალა, ჰაირ ზვგდ რგრთოიტი ზგხაღ.ი შხარა.
 სა სჭოგ იააძოიტი სდუნეი რლაშო მრაშია,
 კრემლა აიაწიქუა რგლაშოარა ციქურფაუა.
 კიევ, ბაქუა, მინსკ დგრთაან დტიოუშია,
 ზეგა ილა ეილნარგოიტი ავოქოდ დახგფშოუა,
 ათათგნ, აჩაი იბოიტი, ელგბრუს დგაძოიტი,
 მვა იაშოალა კრემლანტი დააუეიტი არა.
 სა ს-აყუაგა შოგყოუ გულა ეილთირგოიტი,
 იდგრუეიტი, ილა ხოირფომ ბზანწ იარა.
 უი იაჰაუეიტი აშხა ფსაატიქუა რბეგ,
 უი იაჰაუეიტი მშოგნ ეისრა, ციქურფარა,
 იბოიტი უი ჰტიგლა ქოაციქუა ნასთხაგაგ,
 სიბოიტი სარა, სა სვგზცია ზჭოგუ რწარა.
 ზეგაგნჯარა სა სგლა ნაზხუაფშოუა,
 სახანეილაკა იყოუ იზბო ისაჰუა,
 უი ავგზა დუ — ავგზა სტალინ იაუბ,
 უი ზეგა, უი ზეგა სპარტიოუბ სარა!
 სა სგ-სტალინ აჭ-ხუთაქტიი სდგაგლ აუბ.
 ადიგ, ახუ, აბაჰჩა, აშხა — იარა.
 სა სგ-სტალინ, მშოგნ, ოკეან დუ როუბ.
 სა სგ-სტალინ — უი ჟივანუბ, მროუბ, იაწიოუბ,
 სა სგ-სტალინ — დუნეი კუმბელ ზეგა ოუბ.
 დახცალაკა უი სიცუბ, სცოიტი სარგაგ.
 უახგაგ-ჩოგნგაგ რხეი-დიგი ეიფშოუბ, ილაშოოუბ.
 ჩოა მვაქ ზბაუამ დუნეი აყნგ ჯარგაგ.
 სა სგმვა დუ, სა სგმრა სტალინ იაუბ!

აკომჭოარ აშია

ოკტიბრ ანგჰია
 ჰაფგლაბ ღმარაჰია,
 ჰნეიბ რაფხაა
 აშია ჰიო.
 რაფხაა ჰგლა,
 ჰაივწიგლა,
 აფშოა ყუანდა
 ეიზგჰიჰიო.
 ჰაჟივა ეიდგაგსლო,
 ჰნაბე ეიდგსლო,
 ციაჰიაკ ჰაქულა
 ჰაიცცალაბ.
 ჰშაქოა რიაშოა,
 ამვა იაშოა,
 ჰხგმყააძაკუა
 ფხაა ჰცალაბ.
 ჰამვა ინაგოუ,
 იჰამაზკლაკგაგ,
 ნაყ იაფგრხრაზ
 ჰაქუფალაბ.
 ჰალა დგმშოათა,
 უი ცქაა დგუათა,
 მეშო მექოდაციგაა
 იჰარბალაბ.
 ოკტიბრ ანგჰია
 ჰაფგლაბ ღმარაჰია,
 ჰნეიბ რაფხაა
 აშია ჰიო.

ყოველ სპარს

შიართ ავგზცია,
უი შიიმეიგდან,
აცოგა ხუცნგ,
აცოგა ზჰიო.

ურთ ირაქუფოზ,
ამცა იალწგზ,
ჰარა აჯაჟილარ
ჰარტაციოუპ.

ახაწარა აშია
ხგ წარუშია,
აცოგა იაშთოუ
უი დარგა.

ოკტიაბრ ანგჰია
ჰაფელაპ ღჟარაჰია,
ჰნეიპ რაფხა
აშია ჰიო.

რაფხა ჰგელა,
ჰაივწაგელა
აფშა ყუანდა
ეიზჰჰიო.

1937 შჰ.

ღჰრმიტ გულია

ახაწა-იხაწა იაშია

ახაწა-იხაწა აჰგრხაწა,
აფსნგ ახად თგზგაზ არფეს ხაწა,
ახაწა ღეგ, არფეს ბზია,
უი ვოლოდია ჰარაზია.

ჰაშოისტ ტანკქუა ხგლა-გულა,
ინეილზეიწეიტ ბზარბზან ხგლა.
ურთ ხუბა-ხუბალა უი ინეილაჰაიტ,
ინაზქუიკგზ ზეგა უა ინკაჰაიტ.

აფსაცია რზგ ღეგაძგრჰიაგოუპ,
ჰალაცია რზგ დსამარლგქგუპ.
ახაწა ღეგ, არფეს ბზია,
უი ვოლოდია ჰარაზია.

უი ზგფსადგგელ ზზგ ნაქუზწაზ,
აშოურაზგ ზგფს იამეიგდაზ,
ხგძლა-ფშაღლა უბრი ღგფსიტ,
აიბაშრაქგუ უბრა ღგრშიტ.

იანაკუზაღლაკა უი იხად ფსგშჰამ,
ზეგა ჰგუ ღთაზააშტ, უი ღაჰზაშთშჰამ,
აფსუა ჟიღარა — აჰისა, ხაცია,
უი იზგ ირთახგუპ რაშია, რაჟია.

БИБЛИОТЕКА
АБХАЗСКОГО ИНСТИТУТА
ГУМАНИТАРНЫХ
ИССЛЕДОВАНИЙ

ახაწა-იხაწა აძგრხაწა,
 აფსნგ ახად თეზგაზ არფეს ხაწა,
 ახაწა ლეჟ, არფეს ბზია,
 უი ვოლოდია ჰარაზია.

აამთეი აქჷარციეი

ამრა გგლჷეიტ, იკაფხოიტ,
 აშით კაკაჷუეიტ, იფშოძახოიტ.
 აწგხ კაჷჷხან, ამშო იაზჷაიტ,
 ამშო ანკაჷჷხა, აწგხ იაზჷაიტ.

აჷიცია ანაჷფსა, აჷჷარ გგლჷეიტ,
 აჷჷგც უსჷჷა ინარჷჷაგგლჷეიტ.
 შინეილა აჷჷარცია, შიგცკაკლა,
 აუს დუჷჷა ყაშიწალა!

აჷჷარ!

ყაშიწალა!

დცონ აფჷიგზბა ამხახგ

(აკომჷჷარა იალოუ ასოციაციისტი უსჷრა აჷჷარაწა
 ზინა ბაგათელია-ფჷა ილხმნვლოუბ)

შჷართაზგლა,
 რაფხა დგგლოიტ,
 აფჷიგზბა ზინა დკალაძა,
 სა დანგუასთა,
 ამჷახუასთა
 დანგ დნეიუან ხარაძა.
 აუს ლგუაჷიო,
 აძაძა ფხაჷიო,
 ლგშთა ანგლწონ ამჷაჷა,
 აჷჷთა არჷჷგნონ,
 ლგუ ითგხოზ—
 აშია ილჷიოზ ახაჷა!
 უაჷა ლხალა,
 ლგბჷგ ხაალა,
 ინაძონ ნაჷძა, ახუახგ,
 ზგნძა ილნაალა,
 შაჷჷა თბაალა,
 დცონ აფჷიგზბა ამხახგ!
 უი დახმნეიუაზ,
 იშჷეიშჷეიუაზ,
 იჩი-ხუმარუან ლლაკთა,
 ლხუცრა ადხალო,
 უა დგნთალონ,
 ლგუ ითგმწიოზ ამხგრთა.
 ლჩაგა ნაწშუა,

აპასკაგენ ნაწიხუა,
 იკაზკაზუა, იფკააუა,
 იაგგზ გუათო,
 ლგუბგლრა ათო,
 დაწან უაყა ირაშიაუა.
 ამრა შგცნგ,
 აშხა იხგწნგ,
 ამგრხუაგა ნკაფსაუა,
 უი იაფგზგაზ,
 აუს თგზგაზ,
 უი ლა ლქრათხა იფხაშაუა,
 გურაზგლა,
 ხგრაძნგლა,
 აჯგქურეირა ნგქუნაწონ,
 აცგფხა ხაალა,
 უი გუაფხალა,
 უაყა აფჰიგზბა ილქრათხონ.
 იკათიო აფხძაშა,
 ლგბლა თშაშა,
 ლგბლა სირქუა უა ითგჯჯო,
 დაფხაგგლან,
 დაწაგგლან,
 ხგხგნტი ამრა იკაქქო.

1948 შხ.

აკომჭრარ

(აბალლადა)

ფხაა დნეიუეიტ ჩგრფალა,
 იფგრუეიტ იხთარფა,
 იგურღოიტი, იხუმარუეიტ
 ამშზგნ აციქურფა.

იზნაპგკ იაკრუბ
 ციგმზაკ ლაშოო,
 იგუ იშამზგ იწფგრუეიტ
 იმა დახგცო.

ხგხგტი აშხარა დნალბაიტი
 დგფო, დკუაშოო,
 იკრუბ იბირაყ ყაფშ
 შალა იძსო.

დაქუტიოუბ იჩგზუა,
 ახაჰი არდგდუეიტ;
 აშაპგ ამცა გწყჟოიტი,
 აფგწა ბჟგ გოიტი.

კუმეიგ, კაბალა
 დეილაჰიოუბ დგფშრძახა,
 ეიმიდოიტი ზეგგგნჯარა,
 დლაშოოიტი დგმრახა.

ბზანწგკგგ უი დგაშომ,
 ზეგგ რგლა დგზოიუბ,
 აკაზგ დეიწახაშაშ,
 გუამჩლაგგ დგლუღუოუბ.

ანხაციეი აუსუციეი
რზგჳიან დგქუფავუპ,
ირფგრხაგოუ, ირგგუთასუა
ზეგა რზგ დხგრწიავუპ.

იშიი, ილშჳარეი
აგუგუაჰია იელაშჳუეიტ,
იჯაბაი იფხძი
ჟილარ რუს იაზკათიოიტი!

აშია იჰიოიტი ენაგა
იბჟგ ხაა წარდა,
იდგრღგჳუეიტ ივგზცია
ზენდაკ ეიქუშიადა.

ღრგფხმოიტი არფარ
გუამჩლა იჯბაროუ,
რაფხაა დგგლოუპ
იარა ამჳა დგრბოუ.

იკგუპ იბირაყ ყათშ
შალა იძსუა,
იჰარეიკჳუეიტ ესააირა
ავადა იფგრუა.

უახჳი ჩჳნი ადიგ დგქუპ,
დნგჳუოიტი იარა,
ეიმიდოიტი ატიგლაქუა
ეიშციახაზ ჟილარა.

დტიადომ, დნგჳუოიტი,
ღრგფხმოიტი აქჳარ.
ახაქჳითრაზგ ეიზიგოიტი
ივგზცია აკომქჳარ.

დგჳანაწ დგქუფავუპ,
დღეჳუპ უეიზგაგ,
იხჳი იფსი დრეიგძომ
დახაცალაკა ჯარგაგ.

დაშთოუპ აიაშჳა
აწაბგრგ ყალარცგ,
უბრიალა აჯაჟილარ
ფხაყა ივარცგ.

აბრი ოუპ დგზზააფსო,
ენაგა დგზგშთოუ,
აბრი ოუპ იაგაზგზთნიწო
იფსთაზარა იქჳოუ.

აშუახტიორ იახე

ისგულაშიორი: აფსთაწან
არახუ რაადტორა,
იპარჰიუან აფსასა ფხაძან
ხეხე აყარმარა.

ისგულაშიორი: ჟა იხარამკუა
თენი აგუფ ანტიოზ,
ალაკუქუა ეიბგჰიო ჰმეციაძაკუა
აწეხ ანჰარშოზ.

ისგულაშიორი: ხეგრ-იკუარა
არჯაშ აციქურფა,
ჰავუა ჰარუან, ნას ჰახუმარუა
ჰავეან აყუარა.

ჯანთოუ ანაარა ბნარამზი,—
აძარ ჰახეჩაუან.
ჟარეი სარეი ჰაიქულაციაშვი,
უსყან ჰა ჰხუქქუან.

ფეტრაჟ აშთახე ჟაყა იგუართან
ახიქუაწია აადრეფშორი.
ახეგრფარ გელან, ამირა ართან,
აშუახტაქუა კგრ რეორი.

ეხეა იამოუპ ჟაყა აიააირა,
იჭეგხტ აყარმარა.
ახანქუა რეზჰაუეიტ ესააირა
ააღძგა აფშაჰია.

ჟარგეჟ უდუხტ, ულამპა ნკელა,
ჟა აფხძე უქაშოჟა,
აშუახტა ჟთალრეიტ, ჟანაშცელა
— იაცუწეიტ ულშა.

ფხეა იათუგორი ჟმჩ ანშიალა
ჟმანუქა ანურწიგ,
აბრიგადახე ჰოჟოჟან შიალა:
— იაცაჰწაპ ჟაწიგ!

ულაფშო ადუპ ჟა იცგრცგრუა
ახიქუაწია მბატიგ;
ჟრგლაგლოუპ ჟი ატიგ ზდგრუა,
ჟახეძან ჟეჟახუტიგ.

არფეს ჭერხაწა

აიბაშრაქს ახესბეჲ
თენჩი იანეიქუტია,
ალვა აჟივან იანალაძუაზ,
არფეს დხენჭიიტ,
იჩოჲ დაქუტთან,
აიაირა იმან, დანალაძან.

იჩოჲ აკუადგრ
ნაქუიხტ. ინოუიჟენ,
ადიკარშირა ინგქულაეიტ იჩოგრფა-ჩოგრფო,
არფეს დდიგქულაეიტ,
იმვა ნეჟემ,
იმვა იდუძოჲ, — უი შოფაჩაფოჲ!

იაატიტ იათხა,
აზაუად გუაშიქუა,
იფელტ ივგზცია ეიხაჩაუა,
ამშოგნგგ გურდჲონ.
ახაპი ყუაშოქუა,
აცქურფა რხგესუან ახაარჩპია უა.

იმაღრა ფხაარწია,
აუსურა იგუ აცფგპიო,
აცეხ დნგზნ:ლაეიტ არფეს უა,
აუსურაქს იჩპიოზ აშია
უი იაციპიონ,
ახაწაშია ირხაფგრუაზ!

ილშოომ იაჟდა,
უსლა უაყა ინეიმგგდაკუა,
იტფელაზ დეიგძომ იფსთაზარა
დგქუფონ არფეს
ბაშოა არაყა დგმტიადაკუა,
ილმაცთნ, იაცლონ იყაზარა.

ულაფშო იქუშიოიტ,
აზაუადაქს რაფხაძა,
ასტანოკქუა რნგყუო, დგრქაგაჟუა,
ზეგგგ დრგხაძოიტ,
იარა იამი რაფხა იცო,
ინარხ იაცწო, უი იაგმგჟუა.

იქკუნრა ამჩრა
უი უაჟიამი იანფიშიაუა,
აამთა იაფგო, — თახა ამთაკუა —
უა დახგქუფო,
იჟილარ რამი იზგზნიშაუა,
იუმთა იალწუა აჰამთაქუა!

1948 შჲ.

აქკუნრა

იმაჰემ, იყოუბ აგურღმარა უსქუა
ადუნეი აქჟჟ ეიპაკ რგხკგ,
ახა ირგლამ ურთ იიასუა ამშოქუა
აქკუნ გურღმარა ეიპაუ აკგ.

იგუ ზეგჟ ქოოუბ, ილუღუოუბ, იმი კრალშოიტი,
შანწაშია ილწუეიტი ამცა — ხდგ.
დგზუკლაკჟ აზგ ენაგჟ დთიუბ, დგურღმოიტი,
დცოიტი აფსთაზარა აგუახდგ.

ნას არფგს ირძტიგჟ უქკუნრა ეგგზლუმხუა
აფშოა იატიუ აუსქუა რზგ.
ჰათგრ აქუწა, იხაჩა მგცხუ იშოულშოუა
იდგრ უი შორგცკგუ ზეგჟ.

უარა ენაგჟ აპლან აზგჰიან იქუფო,
იუმოურ ყალომ ამჩ ილუღუოუ.
უალათიაროუბ ამშოგნ ციქურფა აიფშო იფო
მცადა აუს იშოუ, რცოუ!..

ჰათსადგდელ აფჰა

ჰაბზაზარა მროუშია იფხჟეიუაზ,
იმარგმაჟოან უი შითუან,
ჯგგრ მახუჭჟალა აუს ახდგრუაზ,—
უა ბრაფგსუან, ბგუ ფგრუან.

გუაყრა მშოგმზი ალა დანქულოზ—
ბგფსადგდელ ტიგლა ბგხაჩაუან,
ასგრჰიგ შთგხჟუა აურთ ანხალოზ
სნაგგს ათაბიაჰ ბგზბაუან.

მცა ქაუქჟადშია ახგმცა ანგგლოზ
აფსა ეილგშრაჰ ფხაა ბცაუან,
ალჟეიმსა ქუჯმა ჰაშოთა ითალოზ
რგფსგციგჟა ათგხრაზ ბგქუფაუან.

ბგუ ზლაჟიოუ ურთ შოაჰათმი
ხდგძლა-ფშოალა ბჰაზხგნჰიტი,
თგნჩ ანხარა ჰგურღმარამი,
ბიააირა აზგჰიან აშია რჰიეიტი.

აჩაი იაწიარა უაჟი ბახჟალოუ
ხდგშცბა წასშია უა ბლასუეიტი,
ათათგნგრთა შგჟ ბანთალოუ
შოგრფგ იაწი ბხაფხაუეიტი.

ასოგეტი ფჰიგს — ზგხაძ ეინგლაზ,
ენაგჟ იჰრათნგ აუს ზუა,
ირეილდგუ საშია ბგხაძგნგლაზ
ზგხაძ სირინგ იკაფხაუა.

აფერკე

თენი იგგლოუ აშხა დუქუა
 მრა ზნეჭქალო,
 იშით-კაკაქუა აფსნე ფშოძა
 იაჩხენგალო,
 ურთ დნარხესნე ჯოჯრ ფსაატილა
 იფერუა იხალო,
 აბარ დახვეიუა შაუარდენწას
 ზემი აკრძალოუ.
 არხა დუქუა, აბაჰია სირქუა,
 აშიერ ახეჭალო,
 ახრაქო იფო არვაშო ლხეიუა
 იახხეჩხალო,
 ამშოგნ ეიქუა აგუ ახალხეივეიუა
 აციქურთა იხთიალო,
 ურთ ზეგა გუეითოიტი უი ლაფშოგლა
 იგუ რგდხალო.
 დაჰიგნთქარუბ ხეხა აჰაუა,
 ფსენწრგდულა,
 იფსგ დამეიგდა, იხგ დაციგმშია
 იხაიოიტი იტიგლა.

ოლეგ იმკა

(ასოვეტი ეიდგლა აჭერხაწა ოლეგ კოშვევი
იხაძნვლოუბ)

აქურალა აკუმ ახად ზლარგო
 შიგშოქუა იხეწუაზ ათახხარ,
 იხემჩათაზარ იხად ზლარჰიო
 იჯგშატიუმა დებჟახარ?

ქურალა დმაჰგზ-აგიხემწუაზ,
 ოლეგ დიქულაზ ათახხარ,
 ხაწარგლა ახად აფგზწაზ
 იშოთაზალშოი დგდმერჩხუარ!

იმკა კააქზარგდგ-იხაძერკგზარ,
 ჟილარგ დერწეიუბ, დერზგნხოიტი.
 ნასგფ დუუბ ჟილარგ დერტიგზარ
 დშოგყაც დგყოუბ, ფხაა დგნხოიტი.

უი იჭათხაა აბერგ დხერხოიტი,
 დგზნგსგზ იმკა დაზგფშოუა,
 აჭარ იგგლო-იგუამი შთერხოუეიტი
 აჭარა დაციუბ დლაშოაუა.

ბერი
 მუხე
 სეპი

ზახდენჯარა აკომქჟარ

ამრეი აფთეი რგბჟარა,
 აჰაირ იამთო ფსშარა,
 ზნგ იაზგრხუო აქჟარ,
 ჯგზას დრგმოუპ აკომქჟარ.
 ასგფსა ჟიჟანს ამშოგნ იახდამოუ,
 „ჩელიუსკინ“ ხაწა ახათახაზ,
 ამჟადუ ბჟგზგო აუაა ქჟარ,
 ჯგზას დრგმოუპ აკომქჟარ.
 ჯადა იხალანგ — ჰარაკგნტი
 „იზლარგულაჟუაზეი“ უჰიარატიგ,
 ხაწარალა იფგრუა აქჟარ,
 რაფხა დგგლოუპ აკომქჟარ.
 ადგდელ ჩაშინგ იზაადო,
 აჩაჯრა ხკგლა იზგფხაადო,
 ამრა ხგხდგნტი იკაქქარ,
 იზლაფხოდა? — აკომქჟარ!

აკომისარ ჩარგეიშვილი

პტიგლა აზგჰიან აშა ახაკართიო
 ამცაბზ ხუწყაოიტი ჟიჟანი დგდგლჟი,
 იჯგზცია იმან — აკგდგ მშჟათო
 ფხაჟა დნეიუეიტი ჩარგეიშვილი!

იტტიგლაფსადგდელ — უი დგზხელწგზ
 იან — იგუაჟა ილგზნიშალოიტი,
 იჰიაზო იაიუა ზცია-ციგა ითგწგზ —
 ალა იქუხრა იჩადიხალოიტი.

შიარა ზგქუძამ — ხდგძლა იაადოუ,
 აფა ხაზგნა, ახდგრჰიაგა,
 რგფსგ დალოუპ აბჯარ იაწოუ
 ზეგდგ ინგრბოიტი — ფხაჟაჟაგა.

უი დახარგცუ ეიბარხაწო
 ამცაბზ იაჟილოიტი გუღგრთალა,
 ალა დეილაჟალ, ფსა დახარწო —
 ახად ეიცგრგოიტი რგქუფარალა.

პტიგლა აზგჰიან აშა ახაკართიო
 ამცაბზ ხუწყაოიტი ჟიჟანი დგდგლჟი,
 იჯგზცია იმან — აკგდგ მშჟათო
 ფხაჟა დნეიუეიტი ჩარგეიშვილი!

1941 შჟ.

აგუალაშიარა

ისგუალაშიოიტი ჰა ჰანუჭეზ
ჰაიცეხუმარუა ჰანშიაჰიოზ,
ადიგ აგუთანგ აძე ითარგზ
სახეფოიტი ჰია უჯ უანცოზ.

არასატი ლაბადუქუა ჩიგს ჰია
უარა ურგქუტიას უანჩგებოზ,
აშიაქი აჰიეი სშორგზგუკუა ჰია
ამქოგ იალხნგ იანსურბოზ.

უმქოტი შიაქა აფსაატი ინრგქუკუა
უკლფშუა „გუოჯ“ ჰია უბეგ ნურგოზ,
ჰიალა აკშარა უჩგნაზგუკუა
აბლგ იაწიარა უანაზცოზ.

აცოჰარ იალხნგ აყანთარუაზქუა,
უძარა იაკურშო, ირგხნო,
ირშიუა ბომბას ახაჰი ყუაზქუა,
აქოგუ-ქოგუ ჰია ინეინგყყყო.

იანუზჰაგგ იუხამგშოთდაკუა
აიბაშრატი წარა უანცეიტი.
უახტოი ბაშა უხნგმგჰიდაკუა
ჰაამთაქო უა უგუახუტიგ უახაძეიტი.

აბარ უაჟი უაყა უკომანდირუბ,
ბჯარლა უჯგია, უელგბზააუა,
აჯაჟილარ დუ რგქოგგ უდგრუბ,
აქარ ურგლოუბ ზგზაუა.

იუჭაფშაუეიტი ბლა წარგლა
უტიგლა აჯაჟილარ ზქუნხაუა.
უაცგურდმაუეიტი გუამი დულა
ჰაფსგწრგ — იაწია იკაფხაუა.

დონ ახეკუან

(აქეჩხაწა ეიბაშვ ა. ნაძაძე ილხმძნვლოუბ)

დონ აძგმვას თენჩ ახეკუან,
ფსრა ზქუმ გგლოუბ აბაყა,
ავგზცია ირგფხაზ უა დგზგქუან,
აფჰიგზბა დნგენგ იცონ ფხაყა.

უა დეიქურკოტი უი რნაპალა,
„ბზილა“ სვგზცია, — ლჰიეიტი აჟიას,
დონგგ იამან უაყა აგუალა,
მქგშთა ეიფშონგ იგვლტ თენხას.

ილხაგგლოუ აჟივან ამი,
ლადგგლ ოუმი ლციართა,
ტიგმჯაროუმა? — უბრი აზამი,
დალწნგ დზყამ ლგზნათა!

აფსნგტიი აშხა ირგქუწუა აფშალას,
ინეიუეიტი უაყა იშქგრუა
უი ლგუ ინგქუშუა ანაპგ ფშაალა,
ინეიუეიტი უაყა იგუკუა.

დონ აძგმვას თენჩ ახეკუან,
ფსრა ზქუმ გგლოუბ აბაყა,
ავგზცია ირგფხაზ უა დგზგქუან,
აიიარა რგმა იცონ ფხაყა.

Frais bien

აჩაიჭუხე

შეგემთანდა აშიახუა ლხდესუა,
ამრა ლებლაგუ ინხეჭქალტ,
ლებციგ ჯგრო, ნას ილხდესუა,
იანგფსალოზშია უი ლქალთ.

ლაშია — ბეგ აავუეიტ შხა კაფკაფწას,
ლმადრა ფხდარწია სა სგუკრა,
ეიქუარაკაჭო იპიუა ქუასაბწას,
დთოუბ დგთაგაფუა აჩაჯრა.

ლჯადახდესა არჯაშო დუქუა
ისარკა — ხხეროუ ფეჩხაწას,
ეილაჩხირო ილხეიუეიტ თენჩრა მუქუა,
ლარგდგ ლგუ ციქურფოიტი უბას.

ლლადახდესა ამშოგნ ეიქუარა,
აჭგურშოუმი მაყაწას,
ეილაარცგურუეიტ უა აციქურფარა,
უა ინხუბ აღბა ლაპიაწას.

ლებლა ეიწიაჯაა ირცგფწიახოუშია,
ლგჯმგშ პოუბ მზაჭაწას.
აჩაი-ბლდგ ქოგლხუეიტ დფგრძოუშია,
ლნაპქუა მწასუა ხაშგცბაწას.

რგუ დთოუმი ჟილარ გუბგლრაღა
იფხეიფხეიუა აჩაი ზგჟიუა,
ჰათგრ ლგმოუბ უი ლგფხაღა,
აჭგრფჰიგზბა ჰ-ტიგლა აფჰა.

ლენინ იკომჭარ

აეოქოდ დუძდა იჯგრ ნაპალა,
იააძეიტ ხშოგლა იქუფო აჭარ,
ირზშთეიწეიტ ამჰა თბაღა, —
ამჰა იაშა, აკომჭარ.

ზეგდგ ირდგრუეიტ იაჟია ყუშოქუა,
იდეია ბჯარნგ ირგმოუ აჭარ,
ქოგც იაფშგრგოიტი უაჟიგ აუსქუა,
აუს დუქუა, აკომჭარ.

იგემთა დუქუა, გუაფხარაღა,
რზგ იამეიგდა ირწოიტი აჭარ,
ხაძგ ზმოუ ჰპარტია ანაპხგარაღა,
ფხაჟა ინეიუეიტ, აკომჭარ.

სტალინ ირშითგზ ჰარა ჰტიგლა,
ჰაღა ითახგნ იხირწიარ,
ხაძღა იქუფოზ უაჟა შოფგლა,
ირგლაგგლან, აკომჭარ.

იაჭოუბ იახა თენჩ ანხარა,
ახაწარაშია რჰიოიტი აჭარ,
იჭიოიტი, იაცლოიტი რგუაშჰარა,
ლენინ, სტალინ რკომჭარ.

ვერ
ნოელ ბოუნი

1948 შ.

დღრვეგჲ აცეხაჲ

აღა დანჰაჲულა, იქუფავგზ,
ათენი ნხარახჲ იხენჰიგზ,
აბჯარ იიკგზ იფსგ ადკვლან,
ეიხაჩიო იბლა, იხგ-იქჲგ,
იახჲა ირგცქჲან ნაპ ადკვლან,
აბარ, იკნეიჰაიტი ათჰაჲგზ.

აშა კაზთიაზ იფსგ იშან,
არგვლარაგჲ ხაძგს იშან,
აშგჲ ამრა იქჰაჲჲა,
აზაუად აგუაში ხაარტგზ,
აღეჲ აუსუჲ აკომჲჲარ
ჲი დრგზნეიტი იზფშჲგზ.

აღა დანჰაჲულა, დცცაკნგ
ჲი დხაფგრწგზ აბჯარ კნგ,
აზაუად იხუცრა იალან;—
ჲი დნგვნალა ჲა დაათგვლან,
იჰიეიტი არფგს: — სგულგმწიახ!

არფგს ხაწა ჲგჲ ბგლჲა,
ვაფხჲა დანაი, იგჲ აზჰაჲა
პატი აქუწო იგუნკვლან,
აცეხ გუეითეიტი, ჲი ცქჲაჰა,
აგუგჲა ჰია იციაჲიო იგვლან,
აჲს აჲან ჲი ილასჰა.

აჲს იხგჲჲულა აბარ ეთა,
იხლო ეხაჩიო — ილაკთა,
აცეხაჲ დგვლჲეიტი კვრ იაფსოჲ,
იუსურა აშთგბჲ შგაც იგოიტი;
ჰიფსადგჲგლ დჲ ახურა იანჲ,
ჲი ირლჲარც აბრა დქუფოიტი.

უი ირაფელგოიტი

შპარფიაწია ღემუა იანგქქალო,
ლქაწკურ კნგ ღგუ აჩია თალო,
აჩია პლანტაციასხა დცოიტი შამსია.

ღგუთაზარა ბზიანუ იშითუა იქშალო,
აშით რგძვგ ხაა ღგუ ითაგალო,
ილქაანუმარუეიტი შგუტიი აფშა.

ღმანუარ ეილჰია აღმარაჰია,
აჩია კრგნუა აქქა-ქქა ჰია,
შგუტიი აძაძა ღხგკუკუოიტი.

აჩია ზქგებლა ანგყყალა,
აშგუ ამრა ანგქქალა,
ილქაანუმარუა იციქურფოიტი.

აკომქარ ფჰიგზბა ღუსუმთალა,
გუკ-ფსგკალა, ღმუსთალა
ღგხაძ შთგწიტი უი არა.

ღგზცია აქშარცია იღგვაგლოუ
ღარა იღღგრწოიტი იგუნკლო,
ზგგგ ირგმოუპ ღგგუაფხარა.

აფსთაზარა ბზიანუ უაყა დშოალოუ,
აშით ძვგ-ხაა ღგუ ითაგალო,
ფხაყა დცოიტი უი დგურღაწია.

ამშუგნ-უაჰ აძგრხაწა

ასოგეტი ეიდგლა აძგრხაწა
რ. ბარცვი იხაძნზვლოიტი

ამშუგნ ეიქუა ხუმარუა, იგხალო,
იშოგლგდოზ უბონ აციქურფა,
ო, უსყან აგურღმარა უხალონ
უაგულყაან უცონ ეიყურფა!

ნასკაა აშხაქუა იგგლაზ იძგშოძა,
ღუშთგხლა უმჩრა იაზგფშოუან,
უა ამრაგგგ უზგურღაყა სსირშია
ამშუგნ გუ იგქქალა იანშოუან...

ახქეიფშო უნაგულყაა უზგლან უცაშა,
აშოლაგგგ უბრაყა იბალონ,
აციქურფა ანუეილოზ, აჩკგდყდო, აჩაშიო,
თაგულჰია აიაირა უგალონ!

უფსადგგგლ ხაზგნა იშითუაზ იშოათიაზ,
ულშოარა იაზჰარ უთახგნ,
აბიფარა უასიათნგ ახაწარა იუნათაზ
უგუაწაყა იმგძუა იწიახგნ.

აფთაქუა ანხგლაგგ იგგნტუა ეიქუარაზ,
უტიგლა იახაძარც აჩძანგ,
უსყან იუცგგლტი უაყა უშა იაღაზ
ახაწარა მგციო იმცანგ!

კახა ჰაჯართგდ, — იყაზ შხატიგლან,
დუაფგზო დნაგელტ დგქუფაუა,
რაშლა ინკელყეიტ ნართაა ჩგრხგლა.
რგლშარა კაფხეიტ იარა უა!

უალან იახცეიუაზ ამცა ეილაშგრა,
უა იქუყა იახცოზ ათაკარ,
ამცაბზ მაციგსუა უაყა იხშგლოზ,
ილშონ ამშგნ თანარბარ!

აშა რაცია ხელზეიტ ამშგნ იცგრცგრა,
უნაპხგმთა იაგზეიტ ალაქუა,
მრათაშიარახა! ნაყ უაფხაა გურგურუეიტ...
ო, იყაზოუპ ახაწა უნაპქუა...

ამშგნახტო ითგწუეიტ იდუძოუ ულშარა,
მროუშია იკაფხოიტ იახაა არა,
უაბგდგ დვაგგლოიტ აშგე, აშარაზ,
უხაწარა აჰოიტ იფხარცა!

კდშა აჩბა

ზ ი ნ ა

ლგეიზა ირხესუა ლკასგ აქააციქუა,
ლგციგ ასგრმა უა იწაკნგ,
სა დგზბოიტ უი, უა იმშაქკუა,
ჩეიბლა შგქგლხუა დგცაკნგ.

შგბეგ აგუაზგ ამრა ანციეიუა,
ათახგზარგდგ ხულებგჩხა,
აჩეიბლა ქგზხუა უი დანნეიუა,
ლა დავგზოუპ ახაშგცბა..

აჩეი ხელხუეიტ ლნაპქუა ხუმარუა,
ნას ინთალწოიტ ლკაწკურ.
დღრეიფშოუპ ირლას იზგრხუმარუა
არჰიავ ყაზა აჩამგურ.

ახტოგ მედალ ლგუ იადუპ,
აიაწი შაშა ასახაა ზმოუ.
ლგუ იადუპ უი ლბილეთგდგ,
აკომქარატი ლა დგზლოუ.

Komissar

1948 შგ.

Савица

აკომჭარ

იმჯა იაშოოუბ, იმჯა დგრუბ,
იმჯა დგქუბ, შთახა დგნხომ.
იმჩ დუუბ, იმჩ ფგშოოუბ,
დაფხაგგლოუბ, — დეიწახომ.

ალგმ დეიფშოუბ, იეილარ დრგლოუბ,
ურთ დგრწეიუბ აკომჭარ.
ური დქზგრფშოგოუბ, დგხადგრჰიაგოუბ,
დრაფხაგგლოუბ ჰტიგლა აჭარ.

ზნგ დგფსაატიუბ, აეიჯან დალოუბ,
ხადგსგაგ იმოუბ ახაშგცბა.
ზნგ დკაფდანუბ, აღბა დაქუტიოუბ,
ური დახყაზოუბ აციქურფა.

ზნგ დშახტიოორუბ, ადგაგლ დგწოუბ,
იპლან იაცწო არაცია თგო.
ზნგ დმანტიოორუბ, ამჯა დგქუბ,
აიბადგრგაქუა ეიმადო.

იკომჭარ ბილეთ იგუ იადუბ,
ლენინ დუძა იხად ზხგუ.
ური ხადირკგროუბ, დაფსახაროუბ,
ზგმი-ზგლშოარა ზეგა წარუ.

იმჯა იაშოოუბ, იმჯა დგრუბ,
იმჯა დგქუბ, შთახა დგნხომ.
იმჩ დუუბ, იმჩ ფგშოოუბ,
დაფხაგგლოუბ, — დეიწახომ.

1948 შ.

უახკ ზნგ

I

მჩი, ჰკოლხოზ ეიჰაბეს ჰგუც დალაჰხიტი, — იჰიან
იჰიან იჰიან იჰიან ბადრა დნეიჭაფშოტი ათაჰმადა

ური დგზუსდა? — დწაიტი ბადრა.

იჰიანდგრბონ ახაწა ადიგლბა ამარდუან დნაჰშალთეიტი.
დუდიკუა იამი მშია, აკაბა... ლაგურაა რგმაჰი...
იჰიანდგრბონ ნგუზგალოზ... დგშოფაუზგმდგრუეი? ხაგ-
ქას ლთაფსა.

ური უაეი დგზბაჰა, საბ. რას უაეი?

ური უაეი ჰარა ჰკოლხოზ ახანტიავეს დალაჰხიტი, —
იჰიან ითათგნეიგა ითაზ ასაბაქუა აათირშიშიან დგრჯე-
გაგს იიწაწარა დალაგუეიტი ათაჰმადა.

სიდიგე აკოლხოზ „ფხაყა“ დალაღუეიეთეი აკრა-
ფას, იუაგრა დნახგფახან, აბგბშო ეიფშო იხახუ შოლა-
მას, სიათბეჰაკ დნაუდტიალარ იარა იკუალაფგაგ უარა
იკუალაფგაგ თაირციუან — ათათგნ ლჷა, იარა იფსგფ
ილაგავაგარა ეიფშო იბონ: ახა იარა უბასგაგ უი იხგ
იხაიშოშოაჷამგზტი: ესქაგნგაგ იხგ იგუ დაქუგურდგონ,
იხაიშგ წარგნ, აჭარ დრეიკანუან. იარა დანგყო, აშია
იხაი: ადიგ იირჰიომგზტი. აუსურაჭოუ? უი იაფგზგაჷაზ
ილაგნ: იცა ესგშოგქუსაგაგ აჯგქურიე აგხაძომგზტი, იგქზგ-
არა ახშო-ხგრწიგ ამწიადომგზტი, იფაცია ავგჯაგაგ თამსა-
ური ბადრეი აწარახგ იშოტი: თამსაგუ მოსკვატიი აქგთ
იხაიგატი აკადემია დთან, ბადრაგაგ ქართტიი აინდუს-
ტირიატი ინსტიტუტი დალგუეიტი.

ბადრა ღვთაზე აინსტიტუტ დანალგა ღვთაშობაზე
აკოლხოზაზე ღვთაშობაზე. უი იაიარა დაზღუფშონგ დოდლ-
ანტი ადოგლბა სტანციაჟო სეიდგუ ღვთაშობაზე აუპ ასტა-
ნცია იადგგლაზე ადოგლბა ღვთაშობაზე ბადრა. აბი
აფეი რეიფგლარა ათაჰმადა იბლაქუა აარციაჟიტი, ახა
იგუ ააიფსახენ იფა დნაიფგლანგ აშიშგრაზე რჟგნარხ-
ეიტ, იაიარანგ იყაზე აკოლხოზაზე რმაშენა იაზღუფშონგ.
ურთ არაყა იტიანგ იშოეციჟიოზე აუპ ქუმარჩაა რკოლ-
ხოზე ფასატიი ახანტიჟა ლადიკუა აკაბა, იტიანგ ეიცია-
ჟიოზე აბი აფეი გუამთაჟაქუა ღვთაშობაზე.

ლადიკუა ადოგლბა დთალანდა ბადრა ილა თრია უი
დიზღუფშონგ, ნას იაბ იაზე დაახაჰიგენ უს იჰიეიტ:

— ღვთაშობა ალა ზგუ ეიცჰაუა უაჟუბ.
— უს აუპ ჰარგაჟ ჰგუ იშოჰანაგო, — იჰოგ აზნა ლჟა-
ლა იაიართიგენ აშიშჰია ინაუიშთიტი სეიდგუ. — ქუმარჩაა
რკოლხოზე დანეიჰაბგზე აგაზეთ ციაჟიარ იძახუ აკუნ
იაჰიოზე, ხლაფშოგკ დციაჟიარ ლადიკუა იკოლხოზე შია-
ჰოგუფშონგ იჰიონ.

ბადრა იგუალაშიონ ლადიკუა აკაბა ქუმარჩატიი აკომ-
ჰარ დანრეიჰაბგზე. უსყან ბადრა დმაჰგენ, აპიონერრა
დალან, ახა უი დახაწარგზი, ინაპე იანგრწოზე დაციგმა-
აშაჟაქუა იაზგენაიგდოზი, იციაჟიარა აგურწყულ ახაწეი-
წოზი რზე აკომჰარცია ბზია დგრბონ, ლადიკუა იაკუნარ
უი ბადრა იეიჰიოლონ „სლგაჟი ხუჰგ“ ჰია.

— „გუფწიარაკ ზზგმდგრუაზე აბრი დიეიფშონგ დსგმ-
ბაცგზტ“, — ლადიკუა იხასიათქუა გუანგლა იაიგუალაირ-
შიეიტ ბადრა. აბრაგაჟგ არზაყან იაიადიბალაზეი უსყან...

აკინო-სახაჟუა რეიფშო ნწრაჟ რგმაჟამქუა იქგჟქგჟუა
ბადრა იჰოაფხა იმჟასნგ იცაჟან ლადიკუეი იარეი ეიზა-
აიგუაჟანგ აუს ანეიცგრუაზეტიი ახთგსქუა. აბარ აბრაგაჟგ
არზაყან... ქუმარჩაა ზთაირფშოგზეი უჰიარაუაზეი! აკოლ-
ხოზე იალალოზე ანხაცია ამჟა რზგენგ ირჰიოჟან, აჩოგ ბზია-
ქუა ღგგჩნგ დაჩოა რაიონგ ახა იგანგ ითიოჟან... ციგმა
დგრნგ ბზია ყაიწომგზტ. ახა ჰოჰიარაკ-ჰოჰიარაკ ზგგაჟ

ირგმოჟუბ... არზაყანგაჟ იჰოჰიარა დზახმეიტი. უი შოგ-
ყალაზგაჟ აბასოჟუბ. ხულფაზგკ ზნგ ლადიკუა არაიონ
აზგენტო ღვთაშობაზე, იგუფ ფეიჟაუა. აუსჰიართაჟოგ იიბაზე
აკომჰარცია ააიზიგან აციაჟიარა დალაგაჟიტი: არაიონ
აჰოგ ჰალაქუა ჰაზციგრგომ, „შიგბრაგაჟგ ჩჩია იახანდაგაჟგ
დგშიზგჩჩაუა აბნა დგლოჟუბ“ რჰიოიტი, ათგუანტიი აკომ-
ჰარ შიგუ იზლაუაზეი რჰიოიტი... აჟიაკალა, აზგდგრკრაწიყა
უაციფხაშაჰა...

ლადიკუა იაჟიჟუა აკომჰარცია რჰამჟაქუა აარყაფ-
შიტი...

— აიაშოა რგმჰიეი...

— აბრაგაჟგ ჰიგციშიო ჯგრშოიტი...

— უახანატიგაჟგ მაქაზთოუ არზაყანაჟგ ამჟა ჰშიგ-
რკგ... აძიი-აძიი ეიზგმდგრკაქუა აუჟუ ჰია იაიილალჟიტი.

დაჩოა ზგმჩგჟ რგზნუწყალა არზაყან იზნაპგგაჟგ დგრ-
ჟახჟიტი აწიგბჟონ ხუ-ზგკ აკომჰარ ანიკუშოა. უსყან
აბრაგაჟგ იჰიგნჰარა ეიწგზხაზე, ინაზგგაზე ლადიკუა აკაბა
იაკუნ.

აბართქუა ზეგაჟ ბადრა იაიგუალაირშიონ აკგრაჟამთა
ჰოგმთაჟაქუა დტიან.

— უი ბზიოჟუბ, ახა შიარა შიკოლხოზე აუსქუა ზეიფშო-
როუზეი? — ათაჰმადა იგუ შოგმჟაჟოზე აფა დწაიტი.

სეიდგუ აციაჟიარა დალაგაჟანდა ხენტო რაყარა დკაჟცი-
ეიტ, აზ იჰოგ ითირშოაზეშია. ნას იშაპე აფგნწა ააირყატი-
ყატან ბადრა დნეიჰოაფშოიტი: „აკტიიი ავბატიიი აბრიგადა-
ქუა ეისანგ აუსურა იაჰოჟუბ, რგმჩქუა ალტარ რეიფშო
ეილაგგლოჟუბ ეიქუაწიამჰაჰარაჟა.

— ბრიგადირქუას იყადა უაყა?

— აკტიი — რაჟდენ დეიჰაბუბ, წგშიბა... ავბატიი კუტა
ჟანაა... მაჰანა იჰკუნციჟაჟოჟუბ, ახა გუგუი ტატიეი შოაყა
ირაფგსგზე უბოიტი.

— ჰგ! — დააფგშიგრჩჩეიტი ბადრა, — რაჟდენი კუტეი
რეიფშო იყოჟ აკომჰარცია იანტიოგაჟგ იდგრჰოაუა აუს
გუგუი ტატიეი ფზგდლაგაჟგ ირგმბაცტი.

ეს აკუხავ დად... ურთ ავბრიგადაკ აბას იყამზარ ზენდაკ ახგმდღწიყა ააგონ... ახა...

— ეგგვრთ აბრიგადაქუა? — იაბ იაჟია დნაფგლჟეიტ ბადრა.

— ახუბატი — ციგამ-ბზიამ. ამაღა გუგუი ტატიე რგბრიგადაქუა როუპ აკუმზარ... აჯგქურეი ილარგმწაზ ლარწაზშია ჰხანტიაკვ დგრჟან აიჰაბგრა ავბა ირთეიტ, იმაწურაგვგ დამაჰხატი... სარგვგ სნაპგ სვახჟეიტ იამზრა-ზგ, — დაქუფსგჩჰაიტი ათაჰმადა.

ბადრა ილახა შიეიქუიწაზ ანიბა, სეიდგყ, იფა დნეი-ქჟაფშოგნ ეს იჰიეიტ: „სარა ისააძაზ ამხგ უბანდაზ, ბადრა... რგშიარა საჯანკ ინეიხეიტ, ჰბა-ხფა ლაჰყაა ზჰჰამ უბადომ“.

— იზხუართოუხეი, ეგვა უჰიარგვგ ახფატიი აბრიგა-და აუმი უზლოუ?

— ეს აუპ ააი, ზგნგვგ აბრიგადა ბზიქუა სრგლალაჰ ჰია იაქუსკგნ, ახა ირგმჟეიტ.

— ეს ყაუწარგვგ უიაშოახომგჰ, — იჰიან იაბ დნეი-ქჟაფშოტი ბადრა.

— იზბან?

— იზბან უჰიამა? — დწაიტი ბადრა, — აუსუგ ბზია აუს ახგმარიოუ დნარგშოდომ, ზეგვგ რაწკავს იახგცი-გმოუ აუპ დახდოგქურწო. შიბრიგადირ გუგუ შილგმბა ინაჰზგაშოუპ შივგზცია ფგთვგკგვგ, ირუსუშოუ... „უენ-ყაშა სგკუაშოაშოუპ“ ზგრჰიოზეი! აბრი აზოუპ წაბგ-რგვუპ, აკუაშოავ ბზიაწიყა ანაჰეინყაშა ბაათს დეილა-ნაგადომ, ახა შიარა შიჰგ ზეგვგ იბზიადანგ იზგკუაშოა-დომ, ნასგვგ ირგხუთაზ აინყაშა ანგრგმბა ახგმდღ შიდგრ-გჟეიტ.

— მაკანაზ ჰგუ კაჰაჟუამ, ლადიკუაგვგ დაჰზაიტი... ანხარა ამითა აბჟაჰკ ეივაჰამშოაძაცტი... იზდგრუადა არინახგს არღმარახგ ჰზგნჰიუაზარ?!

ათაჰმადა აციაჟიარა დაყუწნგ დგშოტიაზ, იზგ დაავა-ხჟეიტ:

— სარა ისხუცუა აკგ აუპ... აკოლხოზ ბაათს ჰია ირფხაძო ჰკოლხოზ სგნტილა ელგხარტიგ ლადიკუა იზგყაწარუშ?!

— კოლხოზ ბაათს გყადამ, ანაჰზგავ ბაათს იოუპ იყოუ, — ავოჟოდ იაჟიაქუა ააიგუალაირშიეიტ, ბადრა, — ახა უანგვლ უხალა ეილგუკააშოტ ურთქუა ზეგვგ.

აბი აფეი შიეიციიჟიოზ იგუარგმთაძეიტ იზზგფშოგზ ამაშგნა შოაარგვალაზ. აშოოჰერ იმაშგნა ანაანიკგლა აბგკა დასტ, არფგსი ათაჰმადეი ჯაწიბარყეიტ.

ბადრა იჩამადანქუა ააშოიხგნ ამაშგნა დნაქუ-ტიეიტ სეიდგყ იშოიშაზ აშოოჰერ დნაივადგრტიეიტ. ამაშგნა ასაბა რგვლანგ აქჟანგნანახა სეიდგყ აღმარა და-ლაგჟეიტ: „ზეგვგ დარა რამი, აშოოჰერ უივატიახარგვგ ამაშგნა ხგხა უაქუტიახარგვგ... იამურ არაყა აბინზინ ჰჰი აშოოურეი უავგ დგრხუაჩუეიტ“.

სეიდგყ უაჟიგ იბახგზმა ათგფ ახგთგნჩროუი იახგთგ-ნჩრამი, ახა ეიჰარაკგვგ დზგრღჟაზ, უი შოგქუსგკ იიმ-ბაძაცგზ იფა დახივატიამგზ აკუნ. უაჟიგ-უაჟიგ დაახა-ჰიუან, იზქუა ზდგზ ასარკაა დალფშოგნ ბადრა იყაიწო, იტიამოუ გუეითალარც. უი აამთაზგ ბადრა ამაშგნა დანგვლანგ იკუშოა-მგკუშოა აჩოავრაქუა დგრზგფშო-უან: ჯარა-ჯარა ამხქუა ეინგლანგ აზჰარა იაქჟგნ, აფშოა ყუანდა ანაარგლასლაკა ამშოგნ ციქურფაქუა რეი-ფშო ზნგ არმარახგ ინახგტარუან, დაჩოაზნგხგვგ არღმა-რახგ ინეიზგვჟუან. ბადრა იდგრუან, უი იიბოზ ამხქუა დაჩოა კოლხოზკ იშოატიგზ. იარა უბას შოაკუზგვგ იზგ-იქჟგ აჩიფშ გქუჟჟოგ, იგუ გუროჟაუა, იგუაზგრჰაგახა აღმაცარა იაქჟგზ აჩოგვრა დაზგფშოუან. იგუ იანაჰიონ: „ალაკუქუა რქჟგ აკუნ აბას იყაზ აჩაში ხაზგნა აძბახუ უავგ იახიაჰახაზ. უაჟიგ? უაჟიგ აუავგტიგვსა, ალაკუ იაჰიოზ წაბგრგეიტეიტ. არი ზგზოურადა?“ — ბადრა იგუანგლა იზგ დაზწაიტი. დნაფშოგ-აფშოტი, ახა აძიგვგ დიმიბაძეიტ. იარა დზგქუგვლაზ აიდარა შოგხგა ამაშგნა იავყაანგ იცოზშია იბონ აჩოგვრაქუა წგხუაფწიარადა. აჯგქურეი ილაფშო ნახგფარ ათათგნ პლანტაციიქუა ააი-

ქვაგელაუან, აჩაირთაქუეი აბაჰჩაქუეი დნარგვყაარ, ატუნ-
გგი ამახუართაქუეი იბონ. „აბართქუა ზეგაგ ზგბზო-
ურადა?“ — იჰიან იხგ დგრვეგაგ ღაზწააიტ.

არფგს მინუთკ ავზუწყალა ჯარგაგ დგმფშუა დგგ-
ლან. იარა იჭოგ ახანაზ ივყანგ იცოზ აჩაავრაქუა რახა
აკუნ. ახა აბლა მაცარაქუა აკგმზარაკ რგმბაძოზააპ, ავუათ-
ეი ახშოგვ ხუცრეი რგმამქუა. უი იხუცრა დაგულაშშე,
დატინატიგ დშოგყაზ აკუმქუა, დააციარჰაზშია იხგ დვა-
ხან იმახა-შახა ააიწაირშიშიეიტ. იგუ აჯგბა ითაზ აბლეთ
ყაფშ ააირლულუეიტ. ნას დნახაჰიგნ ავსაბარა ავადატოი
აგანახგ დნაფშოიტ ხარადა, ახა იიზოზ აშხა დუქუა რა-
კუნ: ზეგაგ ინარხგჰიჰიოზ ერცახუ აშხა აკმატრაცი
აუაპახულდა შოკუაქუა ახარფოლშია ეგაგროთ აშხაქუა
ირხავონ. ურთქუა რნავგს უი აკგმზარაკ იბაძომგბტ ბლა-
ლა, ამალა იხუცრა ზეგაგ აჩეიზაკნგ აკგრჰა ხარა ინეი-
ხან, ეიმდაუა კრემლგტიი აბაავუარა იავან, ახატოგ იაწია
იაწაფშოუან, ამოვზოლეი აჭოგ ინეინგ ზგუ რაჰათნგ
იცოოუ აუავ დუ ინაიჭოაფშოუან ნას უახგაგ ჩოგნგაგ
ფსშარაკ ყაზგმწო, აუაატოგვსა რრაზყე აჩაფარა იაჭოუ
აუავ იყენდა ინეინგ აკგრ აამთა აჩაანნაკგლონ.

— ართქუა ზეგაგ ზგბზოუროუ იარა იოუპ, — იჰიან
ბადრა იხუცრა დანაალწ იგუეითეიტ იაბ დგზლოუ აკოლ-
ხოზ ასანძლუქუა აკგრდა შთახყა იშოანნიეგზ.

— ეჰ საბიც, ისგზგუამთაძაკუა სრგვგმსი ჰკოლხოზ
აპლანტაციქუა ჟიპაკგ, — ჰია იავგუნიგოეიტ არფგს. უი
აამთაზგ ამაშგნა აკაბინა იხგ ააკვლჰირჰიჰიან სეიდგყ
ჭოითიტ: „უარლჰარახგ უნაფშოიშ“. ბადრა დააქუწი-
აიტ. — „ნახახი არადუ ზლაგგლოუ სარა სგმხოუპ“ —
იჰიან დეითანატეიტ ათაჰმადა.

იზშოაზ ისასუპ იჰიეიტ გუანგლა ბადრა, უართალკ
იაწანაკუაზ ამხგ ეიქუაწაამჰაჰარადა ალტარ რეიფშო
ეილაგგლან.

— თაჰმადა უჰიეიტ ჰია ილაიგდაუაზეი, აბარ შოგ-
ქუსგკ წუეიტ, ახა სარა სეიფშო იარგაგ იხაშოთძომ, —
ახუცრა დაჭოგნ არფგს, უაჟიგ-უაჟიგ ბლა წგხუალა არმა-

რახგ დგფშოუა. იარმარახგ იგგლაზ აკვც ჰგნდუ აში არკგნ.
უაჰგ იბონ ათააცია რუსურაქუა რახგნტი იშოგმაიციგზ.
აკვც ჰგ აჭოგ დგნხოზ შოგქუსგკ უაჟიგ აფხა ბადრა
ბზიალა ჰია ზეიჰიან არწავ ფჰიგზბა სუსანა.

უსყან ბადრა აფჰიგზბა ილჰეიჰიეიტ აწარა დგშოცოზ,
იგუ დშოახამშოთუა ლარა, აწარა დალგანგ დხგნჰიგრგაგ
იქგთაჭოგ დშოახანჭოასუა, ბზია იიბო აფჰიგზბა ლგბლაქუა
ავბაგაგ ჰგმრაკ რეიფშო იჭოაფხალარც.

— ზეგაგ წაბგრგზხარგაგ აკვ ავურა ზგომ, — ლჰიეიტ
უსყან სუსანა.

— იარბან? — იჰიან იგნაპგკ რგლა აფჰიგზბა ლგჟიგა-
ქუა აანიკგლტ არფგს.

— ანჯნგრ აქგთაჭოგ დუსდახარ ყალოიტ.

— ბადრა დააფგშიგრჩიან, იგნაპგკ ალა, ააიგუა
ილბააყა ილჰეიუაზ არგაშო აფჰიგზბა დნახუაირფშოიტ.
უს იჰიეიტ: „აწგბჟონგაგ ჰქგთა არლაშოაუა იყალოიტ
არი არგაშო“.

სუსანა უსყან ლხგ აალგრმაქარგნ ბადრა დნეიჭოაფ-
შოიტ:

— სარა იუასჰიან აჟიაქუა ეითაწრაკ რგქუდამ, ჰაზ-
ჭოაფშოუა აბახუ იავგზოუპ.

უი აახგს შოგქუსგკ წიტ. აიბაშრა ახარალა ბადრა
იციცაზ აამთა დაფგსნგ ანჯნგრ წარა დალგოეიტ. სუსა-
ნავაგ უი აშოგქუს აზგ აუბ რწავგს აუსურა დანალავა
დიჰან აქგთაჭოგ (ლარგაგ დიჰანტიგნ).

იშოხუქაქუაზ ეიბადგრუაზ, ქგთაკ ეიცალწგზ ბადრეი
სუსანეი რგბზიეიბაბარა აშხა ძგხეიფშო იცქაქუაქუა-
რადა იჩაფან.

ბადრა იგუ შოხააუაზ ამაშგნა დნავნაგოეიტ აკვც
ჰგ.

ავნგ დანააი საათკ აყარა იანი იაბი დრაციაჟიონ,
აშთახგ იმათია ჰოგცქუა ააიშიიწან, იჩეილაჰია-იჩეი-
ლაცა აკოლხოზ აპრავლენიე ახგ დცეიტ. უაყა აძიგშარ
აძიგაგ დიბბაძეიტ, აპრავლენიე აში გწარყაცა იარკგნ.
აკოლხოზ აჭოგ აჰასაბ ეილგრგავგს აუს ზუაზ აფჰიგს

მაკულა ინალზარგა ზეგა აჩაი ქოგრა იყან. ბადრა აკოლხოზ აკონტორა აანგენე აჩაი ბლგე აღკვლართა აპუნკტ ახე დგშენიუაზ, სუსანა აუს ახეგლუაზ აშოკოლ დანნადგლა — იჩაანიკელტ. დნაფშოგ ააფშოიტ. აშოკოლ არემონტ აზგრუხან, აუასთაცია იკარგეზ აცოგცი ახე-ბრა აკუშოა-მგკუშოა იკაჟენ, აქედსაყუაქუა ანა-არა იშ-თან. ბადრა იდგრიტ აშოკოლ არემონტ აზგყაწარა უაჟიგ ააკდესკა იშოალგაზ. სუსანა ლგშოკოლ იფსგ იზავგმო დშოახუაფშოუაზ აუბ ვ-უარდენკ მჭოგლა ირთინგ აშოთა იშოათალაზ. არფეს აზნგკ აზგ იაიციგმგლხეიტ იგულაცია დახგერბაზ. უს იგუ იაანაგეიტ: ართ უაჟიგ აწიგ სახარწოიტ, სეციგა სუსანა ილარჰოიიტ... ბარა ბანიმბა ბგშოკოლ დახუაფშოუან ჰია, ახა მავ, ჯარა ხერქიაშაკ სეძბაროუპ.

უი დგუაზთან აკოლხოზა-კუატატი, კუატაში რუა-რდენქუა აანგრკელან-იარა იახე რჭოგნარხეიტ აფსშია იარჰიარც. იარგაგ დაარფელტ. აფსშია ააიბერჰიეიტ.

— აძგ აშოთანხ იხენჰიეიტ რჰიოიტ, უარგაგ უბას აკუხაპ, — ბადრა იჟიგა დნასიტ კუატაში.

— აძგ აშოთანხ იხენჰიეიტარგაგ იქუნაგანგ იყანაწ-ეიტ, — იაჟია ნალაიწეიტ კუატატგაგ.

ბადრა აზნაკ აზგ იზეილგმკაადეიტ ართ აჟიაქუა ზხე-რჰიიან. აინსტიტუტ დანალგა დაჩა ჯარა დგმცაძაკუა ივნგყა დახგხენჰიეზ მაცარაზ აკუზ ჯიშეიტ აკოლხოზა ზიანუმარუაზ. ახა კუატატ დაალაციყუნ კუატაშ დნაიჭოაფ-შოიტ:

— ზეგაგ რაფხა ლშოკოლ ლგრხეიტ, ამჭოგ ააშიგ-მგარ ყალომ ლჰიან — ჰაჭოგუშოუპ.

კუატაში იაჟიაქუა ბადრა იმაჰაძაშშია აუარდენ იაწა-ჰიან აკამბაშქუა რხე შშუა დგელან. ნას ანხაცია დაარჭო-აფშოგნ ქოაიოიიტ:

— უასთაციაქუაკ სრგშოთოუპ, აბრაყა აუს რუეიტ ჰია საჰან, ახა აძიგაგ დგზბადომ.

— სეიდგყ ინაპგ იაზგმდგრუა დაჩა უასთაკ იუზიდგრპ ჰია სეყამ, — იჰიან კუატაში დაიჭოაფშოიტ კუატატ.

ბადრა გუანგლა უს იჰიეიტ: „ართ სგმც სგწგრხეუეიტ უბამა“, ნას აბასგაგ ნაციწეიტ: საბ უაჟიგ ახა იმამ აკუმ-ზარ დაჩაძიგ სიშთალოზმა“.

აკოლხოზააი ბადრეი აკერ აამთა ეიციაჟიონ. აშოა-ზგ კუატატი კუატაში რუარდენქუა ამჭოგ რგქუხრა იანალგა ბადრა იჭოგნეიხეიტ აჩაი ბლგე აღკვლართა აპუნკტ ახე.

აპუნკტ აზალ დუ ჩაი ბლგლა ითიგნ აჩაი ქოგრცია უაჟიგ-უაჟიგ რკალათქუა ჩაილა ირთინგ იააზნაშოგლონ, აკაპანვგ ჯამქერ (აიბაშრა აინვალიდ) დგუამწ-ხამწუა დალაგონ აკაპანტიქუა ანეიქულალაკა. ზეგაგ რტიგ კაპანნგ დანალგა „ოჭ გუშა“ იჰიან იჩაბრა ილახე იახეშუა იყუარდი დნგქუტიან ზგფხაარა დაჭოგზ აშიყუ აჭოგ ააირტიტ. უი ააშთანოუბ ბადრა დანააზნაშოგლა.

— ო, ო, აბრი აუბ აკულტურალა აუსურა ზახადუ, უა, მშოგზხია ჯამქერ, — აკაპანვგ დაიფგრაგლოგეიტ ბადრა.

— ბზილა იზბაშრა ბადრა, უახცა უაალგეიტ, უშოფაყოუ სგლაშოარა, — ბადრა ინაპგ ააირხგჯოხგჯოიტ ჯამქერ. აივგზცია აკერაამთა აიციაჟიარა იაჭოგნ. ჯამქ-ერ იდგრუან ბადრეი სუსანეი ბზია იშოეიბაბოზ, უი ითააცია რჭოგ დშოაიწიყუა იანი იაბი რჭოგ საათკგაგ იჩოგნმგრხაკუა აჩაი დკვლართა აპუნკტ ახე დნაზცაზ ბადრა იეიფშო ჯამქერგაგ ეილკაანგ იმან, ახა უი აძახუ მჰიადაკუა ეგაგროთ აჟიაბქუა რჰიარა დაჭოგნ.

— აჩაი ქოგრცია რაციოუმა უაჟიგ? — დწაიიტ ბადრა.

— ვაჟიეიჟიოხუვგკ შგე აახგს აჭოგხრა იაჭოუპ.

ბადრა იგუ ააყანაწეიტ იაჰაზ აჟიაბჟ:

— წგფხ აჩაი ქოგრხაზგ ინეიუაზ ხუვგკ-ძვგკ რაკუნ, უაჟიგ? — იააჯეიშეიტ უი.

— მჩგბჟგკ წუეიტ აბას აუსურა იალაგეიჟთეი. ზეგაგ ზხაროუ ლადიკუეი თამელგი როუბ, — იხეიჭოგ აჩაიფშ იაარფშოძეიტ აკაპანვგ.

უი აამთანგ აღინგყა იგაზ აფჰიგს ბჟე ბადრა იგუ აარძეძეიტ.

— აშკოლ აკუშა-მგუშა იახა იაჭრეცქაოუპ, შინილა სშიგხადოიტ — სუსანა ლგბჟე გოეიტ.

— არი, აკომქარტი ხუთალაგალა ლშიარცოუპ ღზააუა, — იჰიან ბადრა დნეიქათშოიტ ჯამბერ.

სუსანა აში დაალაგელაფიტი.

— ბადრა... ბადრა, უაბანაგაფი?

— ააი, სარა სოუპ ბადრა, იჰიან აფჰიგზბა დნალფელტ.

— იახა უააუეიტ ჰია სეყაძამგზტ.

— სარგაჟ უს აკუნ, ახა... იჰიან ბადრა აციაჟიარა დნალაგაფიტი.

არფეს ითახენ შოგქუსგკ იიმბაცგზ აფჰიგზბა გბაყა ჟია ნალაჟიჰიარც, ახა სუსანა ლუს დანალგა „ბზილა“ ლჰიან ლჰგზნალხჟეიტ აწავცია დრგხაძარაცგ.

ბადრა იბონ სუსანა ლკალთ შქგერუა ამგახუსთა დანგლანგ დგშონეიუაზ. არფეს დააქუფსგჩჰან ავნგყა იჰგ-ნეიხჟეიტ.

II

სეიდგყ იუჩასტკაჰგ აფშოაძაქუა აალანათსეიტ. იარა იშოგქუს ახგერაციაზ აზგ ეგაგროთ აუსქუა რახა დნარგადომგზტ, უბრი აზგ იაიირგზგზ აჯგქურიე უახგაგ ჩოგნგაგ დეიქდაუა დალან. ჯარა მაშიგრშია ზხგ იჯახაზ თგრასგკ იბარგაგ ეიგუში რგხნა დასუან. ჯგქურიე შათაკ ხგნაა-შია ანიბალაკა უი იიაშოანგ აშაპგ იქუიმგრგელაკუა დაფგრწუამგზტ. აფშოქაბზია იან დგშოირგურლჟაუა ეიფშო ათაჰმადა იაიირგზგზ აჯგქურიე გურლჟახუს იმან. ახა სეიდგყ იგურლჟარა ზნგ ამყულ აახაფეიტ. უახგკ ამშო ციგა-ხჟეიტ. აქუა კგდწიანგ ილჟეიუან. უი აუხა სეიდგყ ცია-მგახუკ ყამწაძაკუა ითააცია „იაფცა“ ამხგ დალან. ამხგ იავყა ინეიუაზ არჯაშო ზგწგნ ამხგროთა იალალჟეიტ. აუხა შოაანდა ამხგ ავარშოთრაქუა ალგარა იაჭოგნ ათააცია. უსყანტიი აწგზ აზგ. ათაჰმადა იხჟიგაზ აგურჯა აძბახუ ქაადკ ანწარა უადაუუპ. ხუახა ინეიფგნკგლანგ აფხგძ ბაათსქუა დრგლან ათაჰმადა.

ლადიკუა აკაბეი აკოლხოზ აჭოტიი აპარტოროგანიზაცია ასეკრეტარ თამელთი ნაზლაზ ანხაცია რგმხქუა რახა იმცარ უი აუხა აფხასთა მაქგმქუა იყალონ. ზეგაგ რაკუმ, მგზკრი ბჟაჟკრი რგშოახა უაჟიგ აფხაა ზეგაგ ირეიცოიუპ ზზგრ-ჰიოზ ახტატიი აფშბატიი აბრიგადაქუა რბრიგადირცია ამშოციგაა აუხა შოაანდა რგბრიგადა იალაზ ანხაცია ირა-ფგგლანგ აუსურა იაჭოგნ. ადგრჯაჩხნგ აკოლხოზაა რეიზა-რაქოგ თამელ იშოაბჟიგაზ ალა, ლადიკუა ალგფხა რითეიტ გუგუი ტატეი. ურთ ირგქუნაგარატიგაგ რხგ აადგრფშოიტ ართ ავგმზ რგვწუყალა: ბადრა დშოაიბწიყაა ადგრჯა-ჩხნგ აპრაფლენიე რეიზარაქოგ იჰიეიტ ახტატიი აბრიგადა იცხგრაარა ადღწარც შოითახგზ. უი დაარაძა ეიგურლეიტ აპრაფლენიეგაგ, ეიჰარაკგაგ უი დაქუგურლეიტ ლადიკუა. ბადრა აბას ანიჰია აპარტოროგანიზაცია ახეკრეტარ თამელ დააქუგგლან იაჟია ნალაიწეიტ: „უს აკუშარ ავბატიი აბრი-გადა სარა სადგლოიტ“. თამელ იათკაანგწიყაა იმჰიეიტ, ახა იარა უბასგაგ ბადრა ეილჟიკააიტ ართ აჟიაქუა ირგ-წარკუაზ: ავგჯაგაგ გუანგლა აიცლაბრა რგბჟარწეიტ.

აბარ უი აახგს მგზკრი ბჟაჟკრი წუან, ტატეი გუგუი იუბარ იუზგმდგრუა რჩგყარწეიტ ილამწაკუა იაანრგჟგზ ადგაგლქუა აანდალა იხგრკააიტ. აძგნ არახუ რგჟატი აზგ ათია ზამანა რააძეიტ. ავ-ბრიგადაკგაგ ეიცლაბნგ ესგშეჟ ამშოცკრაზგ აუსურახა ინეიუა იალაგაფიტი.

ფასაშია ზნგ სეიდგყ „აკოლხოზ ბაათსგ“ ჰია დზგცია-ჟიოზ, უაჟიგ არაიონ აჭოტიი აკოლხოზ ბეიაქუა იაარგ-შოახხჟუა ინეიუან. ახა ლადიკუა ეიფშო ბადრეი თამე-ლგიგაგ ირდგრუან, აკოლხოზ „ფხაყა“ აფხაატიი აშაქოა მაცარა შოაკუზ იყანაწიზ, აკოლხოზ ბეიაქუა ირგვაგ-ლარცგ ახგ აარფშოთრაზგ აშაქოაქუა მაქგმქუა იშოგყაწა-ტიგზ. იარა უბრი ამგა იაშოა ინანგლტ „ფხაყაგაგ“.

ბადრა აცხგრაარა ზითოზ გუგუ იბრიგადა იაზგლაზ აჯგქურიეი ათათგნი ეგაგროთ აჩოაჯრა ბზიქუა ირგხაძეიტ. ზეგაგ რაკუმ, სეიდგყგაგ იმხგ იაფგრგარ ჰია დაციშიანგ აბრიგადა ადგაგლქუა რქოგ დნეიუან ესგმშოა: ზნგ ბადრა

დითახუშია, დაჩაზნებგაგ ბეცა ქარა დცოზშია იხე
დგობაუა.

ხულებჩხაკ ზნე სეიდყე ამდგრხაქოგ დტოანგ დგშხუ-
ცუაზ ბადრა დააივალთეიტ. არფეს აბრიგადაქოგნტი და-
აუან. უი აჩონგ გუგუ იბრიგადა ათათგნ ახუბატიი აჭოგ-
ხრა იალგან ზეგაგ რაფხადა ათათგნ რცია არხთიარა
იალაგარც ეიბგრჰიეიტ.

სეიდყე დტოანგ დახხუცუაზ ბადრა დშააიზ იზგუ-
ამთაძეიტ. ახა არფეს იაბ დააიდგელან „ოჰ გუშა“ ანიჰია
აუბ, ათაჰმადა იხუცრა დანაალწ.

— უნზგრხაზეი უარა? — იფა დნაიჭრათშოიტ სეიდყე, —
გუგუ იჯგქურეიქუა იყარწაუაგაგ ზბოიტ, ახა „სეიდყე
იაფააგოიტ“ ჰია შიგუ ითოუ ბაშოუბ.

ბადრა აყერყერ ჰია დააჩიან იაბ იაფხაა დნატიეიტ:

— ლაჰლარ ავგწა იამოუ აჯგქურეი აიგუა იუბახ-
ოუმა? — დწაიტი აფა.

— ნგხ, უანდა სგმნიეიდაცტ ააკფსკაა, იზბან? იბა-
აფსხამა?

ბადრა დეითაფგშოგრჩიეიტ.

— ხ-ლაჰყაჰ ზჭრამ აჯგქურეი შათაკგაგ უბაძომ.

— იუმჰიან ჯუშო, ნას გუგუ ისაფიგარცუ!?

— უი ატიგ სგზდგრამ.

— ზეგაგ ზხაროუ უარა უოუბ, აფა ბზია აბას აუმა
იშოგყაიწო? უნჯნგრხაზარ აქალაქა ახა უცანდაზ...

— უციაფიამოუზეი მშიან, გუგუ იბრიგადა აჩრავრა
ბზიანარ, უარა იტციგზგოდა... სარა სგნჯნგრრა ჰია უზჭოუ,
უი აბას აუბ იშოგყოუ: დუკ მგრწეკუა ჰარჯაშო აქოგ
აუსურა სალაგოიტ, აიჰაბგრა ირჰიო საზგფშოუბ.

— გ-გ, იამოუკგუზეი ჰარჯაშო?

— ჰაიმაქქუა რაციოუბ... აკგ იაფსაძამქუა ილბააყა
იახლთეიუა უგუ იალაძამი? უმზგ იაზნაუზგაგ უხაშოთგმა?

— უი სა ისგზდგრუამ, ამალა გუგუ სიწაურხარც
უაჭოუბ, გუგუწიყაა?

— იზბან, „გუგუწიყაა“ ზუჰიაზეი, საბ, უიგაგ დუ-
ავგმი!

— იბრიგადა ზეგაგ ირეიცოანგ იანგყაზ აახგს რაციაკ
წუამა? — დააქუფსგჩაიტი ათაჰმადა.

— აბაათსრა იალწნგ აბზიარახა ინეიზ — უი დჭგრ-
ხაწოუბ. აცხვრაარა იგგნ, ანაპზგარა იციმაქგნ.

— იაგა ყაშიწარგაგ სარა სუართალ შიზაფგსუამ.

— უს ყალარგაგ ხაძგუბ ჰკოლხოზ აზგ...

— ათაჰმადა ფგთრაქ დხუცუა დტოან, ნას ბადრა დი-
ჭრამფშოძაკუა დვაგგლთეიტ აბას ჰიანგ: — ჩრავრათაგალან
ეიბაჰჰიან, უაფიგ უაალა კაკალ კრა.

III

აშხა ქოგციქუა რშაპაქოგ ეიწგხუხუა იშოთოუბ დიჯან-
ტიი ადგაგლქუა. ანა-არა არხაქუა რჭოგ ზჩოეიზაქნგ ინხაუა
ანხაცია — დიჯანაა ჰია ირგშოთოუბ. არი ახაგდ უაფირაან-
ძაგაგ ირხხალთეიტ. ამშოგნ ქოგქუქუა იაფნგუ აუაა დიჯანაა
ირხგჩიანგ „აცხაძაცია“ ჰია რარჰილონ ფასა. იზბან აკუ-
ზარ აკოლხოზქუა ქოიანდა დიჯანაა ზანაათს ირგმაზ აშხა-
აძარა აკუნ. აჯგქურეი იროუაზ რგზხაძომგზტ აზგ ძენრაქ
ააყალარ ურთ რაჰათაქუა ცხალა ირთინგ არხაქუა რახა
იცალონ, ფუთკ აცხხეი, ხუ-ფუთკ აჯგქურეიი ეითნგრფსახ-
ლონ. ახა ურთ უაფიგ აძიგ დგრხგჩიარატიგ იყაძამ. ქმარ-
რაქ ზლადამქუა ეიწგხუხუა იშოთაზ ადგაგლქუა რწიგგალა
იდგრფსგლთეიტ, ესგშოგქუსა ზაარგხრა იალაგაზ აჩრავრა,
დარა რეიფშო დაჩა ქეთაკ აბარტიგ იყალთეიტ. ახა არაყა
ურთ რგუ დგრტიახუაზმა. აიბაშრა აშოთახგაგ აარჯარა
ციგაა იყალაზ ადგრჯაშოგქუსან დიჯანაა რხე იადგრწეიტ
ქუმარჩატიი აკოლხოზ იალოუ სამფალ ქუთარბა აძია-
ძიალა იაცლაბრაცგ. სამფალ აარჯარა ანგყაზ აშოგქუსან
ხაზ ჰგდალა უართალკ ლრეიწან 500 ფუთ აჯგქურეი
თიგრეიტ. არი ჯშახუს ირგმან დიჯანაა. უბრი აზოუბ სამ-
ფალ ჰიაფგსუეიტ ჰია ახგდწაქუა განგ აუსურა იზაქოგზ
დარგაგ. იგუთაკგ აძიგაგ იამჰიადაკუა ათაჰმადა სეიდყე
გუანგლა ითახგნ აჩრავრა დუქუა ააზრგხგზ აუაა ირაფი-
გარცგ, „იაურ ბზიოუბ, იამურგაგ აბჟარაუაა რგშოთახ

სგვლარემ“, — იპიონ უი, ითააცია დრგლატიანგ დანცია-
ჟიონ.

ააფენრა ანეყალა ათაჰმადა ზეგა რათხა იმხე იცია-
ლუეიტ, ილუეიწეიტ, არწიგრა დამეიგდაკუა იალაიგალტ.
ახა სეიდგე იგუთაკგ დუკ მგრწეკუა ეილუიკააიტ თამელ.

— უს ანაკუხა იუციგზდომ, სამფალ იაფგზგარც სგუ
ითოუპ, — იჰიეიტ უსყან სეიდგე. ათაჰმადა იაფიქუა იგუ
იანუეიტ თამელ, ახა რაციაკ იამჰიაკუა უი ნახგს ილშა-
რალა სეიდგე აცხგრახრა იითონ: არწიგრა მათიანუქუა
იაურატიგ იყაიწეიტ, აგრანომ დიზგნაიშთიტ, ამხე აანდა-
ქუა რზგ აბნაქგ აბგცა ანიქა, აუარდგნ იზირხთიეიტ.
აბართქუა იგუ ყარწან, ათაჰმადა ზეგაგ იშორაჰაუაზ იმადა
იჰიეიტ. უსყან იჯგქურეი იკაჰიჰიგ აარა იაქგენ. ამხე იაზ-
ჰაცგფხადა ანაფშუცია იჯარშაუა იალაგაეიტ. აბასგაგ
რჰიონ:

— სეიდგე იმხე ეიფშო დივან აქგთაქგ იყამლადაცტ
დაჩა მხგ. უი აზჰაუან, ილმაცონ, აჯგქურეი ჭრალეიტ,
აჯარა იალაგაეიტ. დუკ მგრწეკუა „ფხაყა“ რჩეიზაკნგ
რგმქუა რთაგალარა ნაპგ ადგრკგიტ.

* * *

ამრა ნძაალეიტ. აფშოა ხაშიაშიადა აფსაბარა იქუნ
აშიაფგჯაფქუა რგბლ-ვაქქუა ჭგრშიშიაუა. სუსანა ლწაჯ-
ცია ანაულგე ფგთრაკ აყარა ატეტრადქუა დრგზუაფშოუა
დტიან. აშთახგ დვაგლან ამარდუან შგყაზ ლჭგნალ-
ხეიტ. ლშაპგ ეიხგარა ლთახდამშია დტაატიუა დნალბაან
დგშგგლაზ, ახწგსთა დნახგფან აფჰიგზბა ლახა იჭგენეი-
ხეიტ ბადრა.

სუსანა დაათრგსიტ.

— გურლმაჰჰიამშა სგთ, სუსანა.

— აზინ ურთამა? იშგყალაზ საუჰიარაუაზეი უაჯწას.

— აზინ მაცარა აუმა, — აციაჟიარა დაქგენ არფგს—
უაწიაშთახა, აშიახაზგ აუსუციაგაგ სზააუეიტ, ჯ-მაშგნაკ
სგრთეიტ... არჯაშო წოუჰიაროუპ ჰია სარჰიეიტ...

— იჰაბარგუზეი უაჟიგშთა, — ბადრა იხახუ ლნაპგ ნა-
ლგლშიტ სუსანა, — აჰგმცა ლაშარა დივან აქგთაქგ
იყალეიტ ჰია ზაჰახადაზ...

ბადრა აკგ დაზხუცუა დგგლან. ნას იხგ დვახან აფჰიგ-
ზბა დნალჭაფშოიტ. არფგს იგუ ითაზ დათხაზშია დნეი-
ფგზხგლან უს ლჰიეიტ:

— იზდგრუეიტ, იზდგრუეიტ იუჰიარც იუთახგუ...
იუასგმჰიეი, აძგნრაზგ სხუქქუა ჟიამშო იოუსგშოუეიტ,
უბრი აამთა აკუზააიტ აქჰიარაგაგ.

ბადრეი სუსანეი რგფსგ შგეილაწიაზ ინეიფგრწიტ.

— აკლუბახა ბგმნიდომი უახა? — ნასკაშია ჭრითუეიტ
ბადრა.

სუსანა აჟიაკ მჰიადაკუა ლხგ აალგრწგსიტ სნეიუეიტ ჰია.

აკლუბ აქგ იყაზ აიზარა იანალგა ზგზგყაქუა რახა
ინეიუაზ ანხაცია ალაშცარაქგ რციაჟიბჟ გაუან აბას:

— აკომქარაა რგბრიგადაქუა რჩგვრა აკუმზარ სეი-
დგე იუართალ იაფგზგოზ ყალომგზტ...

— რაჟდენი კუტეი შგჰგრხაჯიანო ჰია უაჟინატიგაგ
სნაპგ უსთაპ.

— გ-გ, ურთ სეიდგე დგზლარგწახაზეი?..

— სეიდგე იაიირგზგ უართალკ აუპ, ეგაგრთ შაყა
შაყა დესთგნ აადრგზზეი.

— უსოუპ, ახა, — იჰიან დაჩაძიგ იაჟია ნალეიწეიტ...
უი აამთაზგ აციაჟიარა იალაგაზ ანხაგ იაჟია დნაფგ-
ლეიტ დაჩაძიგ:

— იშიგმბარი, სეიდგე აჰგრხაწა ჰია ახაგდ იმაუაზარ.

— გუგუი იარეი ირგბჟახაზ 25 ფუთ როუპ.

— გუგუ დეიჰახარგაგ მაკანაზგ უი ახაძ დაფსადამ.
იწეგაგაგ იხგ ირქიაროუპ.

აწგზ თგჩგნ, ამალა ნახახგნტიი არჯაშო აბჟგ გურგ-
მუა იაავუან იმაქარუაშია.

1948 შრ.

ალაშპარეი აუაჰო

(ა ო რ ე რ კ)

1.

იწაბერგემი ნას, აუაჰო ერანაკ იხშოგზ იაათაშიო იგუაფხარაქუა ყალარ, დაარაძა იგუ იამგხუოი? ათახზარ, ურთ აუაჰო ხუჰე იგუაფხარა ხუჰეჰაგდგ რაკუზაიტი — უი აზგ, ურთ ირგლოუ აინტერეს იაგხადომ. იაჰჰაიპ, ივან გოჩუა, ბზანწგკ იგუ იაანაგომგზტ, იარა ზნგ აგიდროსტა-ნცია დუ არგვლარა დალაგოიტი ჰია, იარა იხატი ნაჰქუა რგლა უი იკუა-იშოთუა დყალოიტი ჰია. ახა ეგაჰ უს აკუ-ზარგდგ...

იშოიან უიყარა ჰადგზცალაზეი, აბრეჰა ჰაზლაციჰიარც იაჰთახგუ, აბრი აშხაუაჰ არფეს ირაზყე აუჰ. სარა უი ატიგ სჰიარც ზესთახგუ, აძიგ ჯაშატიგკ ისთარც აზგ აკუდამ (უი აზგ უბასყაკ ხარა აშხაქუა რახჰ აცარა ათახ-დამგზტ, შაჰჰა ცვფხადა აფსთაზარა აუს სსირქუა ანაა-ნარფშოუა აამთახგ). იარა აშხაუაჰ იხათა ჯაშატიგს იმოუჰ ირაზყე. გუჰ-ფსგკალაწიყაგდგ უი აჯშარა აითოიტი. აია-შჰამი, ნასგფ იმანგდგ დყალოიტი, — აბრი აუჰ, სგფსგ-მზარ, ჰციჰიარა ზეგდგ ზგხყაზგდგ.

უი დიიტი პიცუნდა იყოუ ღძაჰ აქგთაჰგ. პიცუნდა — უი ანკაძა ზნგ პიტიუნტ ჰია იზგშთაზ აქალაქჰ ბეია, აქალაქჰ ღულუა ახგგლაზ ათგფ უაჰიგ ხდგს იამოუ აუჰ. არაყატიი ათგფ კარშიროუჰ, ამშოგზ ინაგულახალოუჰ, ახა ახუადაქუა იახარგდუ, ავადაყა ეიჰა მგცხუ იაზგთბა-ანგ. პიცუნდა აგუთანგ იყოუჰ ინკიტი აძია. აძია აფშოა-ჰიაქუა ახაიია რთიანგ, შიარგცართანგ იყოუჰ.

ფასა, არეგოლიუცია ყალაანძა, არაყა ირაციადან აკუბრქუა, ათგფანტიი აშხაუაგდგ, ართ აკუბრქუა, ეიჰა რსახარკგრაზგ ალაქუა ირეიუანგრშალონ („პიცუნდატიი აკუბრგ — ალაციგაჰ ეიფშოუჰ“, მამზარგდგ: „არი ალა-პიცუნდატიი აკუბრგ ეიფშო იცჰაუეიტი“ ჰია რჰიალონ).

არფეს დიიტი ჰარა ჰსოვეტიი აამთა აან. ამალა, იხააგატიუ უი აუჰ, ფგშოარალა უაჰგ იზგრწაბგრგუაჰ, იაჰჰაიპ, უი 1900 შოგქუსაზგ დირ იფეიფშოხაშოაზ. ახა უეიზგდგ აკგკ-ზბაკ ჰრგზციჰიარ ყალოიტი, უი იგუცხუ-ციეი, მამზარგდგ იგულაციეი რაზყეს ირგმაზ შიჰაჰარც შითახზარ.

ივან იაბ იაშა, ღუმან ზახადგზ (ირჰიოიტი ზენდა იაშა იფა „იზგ აახწიანგ“ იხაგვლან ჰია), — ეილყაჰ, წარგკ იაკუნ. იზლარჰიაუალა, დშოგქკუნაზ აზნგ დაციყალოუეიტი, ათაუად იადგდგლ აყნგ დციგლაფსხა აყაზაარა იგუ კგ-დნახგიტი, აქალაქჰ იხო დალაგოიტი, უახჰ დაგდციეიტი. შოგქუსგბჰჰაკ აყარა დგნკდგგუგუალო აქალაქჰ დალან, დგციონ, აკგ დნაცჰაუან იახააიფგზაშიოზ. აწგხუტიანგ უი დგფსიტი, პიცუნდატიი აშოგძ იზნარწგსგზ აჩგმაზარა იახყაანგ, აჩგმაზარა ჰჰკქუა ზგხჰუა რგშთაწართა აბარაკ აყნგ.

არფეს ივან იზაიგუაძაზ იგუცხუცია რუაძიგ — ჩაგუ, დახგანგ დგყან თაუადგვი იარეი ეიმაკგკ ახაროუზ დახგ-რყაანგ. უი დახგფსგზგდგ უაჰგ იზდგრამ. იარა უბრი იაშა, არგამაწიყაჰ დმაქარუან, იარა იშოჰიჰიალოზ ეიფშო, ეგაზხარაძამკუა იდგრძგზ აუაჰგ იშა იურც. ათაჰმადაციჰა იზლარჰიაუალა, უი, ინკიტი დახულაბგოიტი: აძგ აჰგგგ-ჰარა ააიყაან — უიაკუხგოიტი!

ივან იაბ დაჰიიტი იაამთა ააიანძა. აჰიგნთქარ იხაან-ტიი აამთა ხაანთა დარხუეიტი, იბლა იზეიწგმზგიტი (აჯგ-ქურეი აჰიი აჰგეი ბზანწგკ იზეიფგალომგზტ, ითააციჰა აჰგერგაჰია იყან, გულრალა მაცარა რგფსგ თან, — აუაჰა ირჰიო უზხაწოზარ, იძუ აკუტგ ამწიგჰიჰაქუა რაასთა ეიჰა იგამადლოუ აგულრალა).

ქიარას იათახუზეი, ივან აფიგტიტი ამითაზ დირ, იგუცხუცია აძიგრვკ იშორვხვზ ეიფშო, იარგვ ბაშოა დბჟაძგრ ყალონ, აბგ ეიფშო, აფშოა აღგვლ დანნახუან! ივან გოჩუა დანხუკვზ აახვსგვ იხშოვკ რზვშონგ დეყან პიცუნდატიი აძია, ახაიია, ამშოვზ ნგრცივზტიი ზნგ-ზგნლა არა იაალოზ აძვცია დუქუა, ეიცვრდვრუა პიცუნდატიი აფსაქუა რეილაჩგრა, აძბატიი აშოვშოვკქსა ახაანტიი აქვგრსიანტი უახუამა, ნასგვ აფირთა, ალვაქ ზგვნატატა იყოლ აფირთა, იარა აფსგვგარი, ალა დუქუეი იარეი.

აძია აფშოაპიაქუა, მაძას იყოლ ზეგვ ზწაკვუ რაკუუ-შია იყაზ, მჩხარა დვულა უავ იხშოვკ რგდრვფხალონ. აფსაქუა რეილაჩგრა ახუკვ იხუცრთაქუა დვრთბააუან, ზუმარრთა თვფ სირნგ იყან. აუახუამავგვ იხშოვკ აზიმგ-შთვრ ზგყამლოზ უი აკუნ, ზნგზგნლა იაალონ აწარა დუ ზმაზ აუაა, ირშიონ იარა აურა ათბაარა ზაყარაზ. ახა აბართ აკვგვ იზეიფშორაზაალაკვ. ალა აფირა იუზადკვ-ლომვზტ, იააშორ ზულააიძა ააფსარა აგუხააა მკდაქუა აკვუკვუ ჰია აფსგვგარი იახვკულასუაზ აფი იუზიდკვ-ლომვზტ.

აფირთა ეიქუაწია აყნგ ჩონგლა ეიფშო ილაშოან: არა-ციაარცა იახვლწუან ამცაბზ ეშვლძა, ზქვგლა აცფხაქუა კადდუან. აიხა ხაშიაშია ამცა აყნგ იანშოლაკვ, აფს-ლვშო ამახუ ეიფშო იტარუეიტ, ამრა ეიფშო იუარკალუეი-უა იყალოიტ. არაყა იყან უავგვ დზგზხუცშოაზ, იყან უავგვ იხშოვკ ზზიშთვშოაზ!

— სარა საზგუშნგ ისთახხეიტ სჟინგ სყალარც, — ჰია იგულაირშიოიტ უაჟიგ ივან გოჩუა. — სარა სიწაშგ-ცნგ სიხუაფშოუან ზმახუქაა ლულუაქუა აიხა დვრყაყაოზ აფი.

ახა ივან ითააცია ირთახვზ, იარა, უი აქვთაქვზ ზეიფშო დმაქუ ციალუავ ყაზანგ დყალარც, ჰამთაქ ეიფშო აკოლხოზ შაქუგვლაშა იაანავაზ აგროტენიკაჟეი, ეგვგ-რთ აუს ქვგცქუეი ბზიანგ იზდვრუა ციალუავნგ დყალარც.

ახა აფირთა, აფირთა იარა აცფხაქუეი იარა ამციეი, აკვუ-კვუ ჰია ივნგვუა აიხა ასბჟი!

შოვქუესქუაქ უაჟიფხაა აგაზეთქუა ირნგრწეიტ აყუა-ტიი ავიდროელექტროსტანცია არგვლარა ეითალავხვიტ ჰია. აბრი აწგხუალა ივან გოჩუა დავხეიტ აჟიბჟკ. უაყა იაჰიონ აშხაქუა რქვგ აუს ზუაზ, აცაყაქუა კვლგწიონ, აძხვრა დუ ყაზწოზ აუაა რტვგ. აჟიაკალა, ელგხა ივგნ უი არგვლარა აგუთაქქუა ზეგვგ. გუმვსთა აძვმვას, აშხა ძღვგ ყარწოიტ ვ-ძვმვასკ — ამრაგვლარახვტიი ამრათა-შიარახვტიი გუმვსთაქუა რეილალარალა. ურთ ახელალო კამანგნძა, დარა ზგლბააყაო აშხაქუა ჰარაკრგლა ეიფშოგმ. იარა აბრი რხვ იადვრხვარც რვძბეიტ აპროექტ ყაწა-ცია. ურთ ირვძბეიტ ართ ავ-ძვკ ირვბჟავგლოლუ აშხა კვლწიანგ, ამრაგვლარახვტიი გუმვსთა ამრათაშიარახვტიი გუმვსთა იალარწარც. ართ ავბავგვ ანეილალოლაკვ, ატურბინაქუა ხვა რვრგვგჟრა იათახვუ აყარა აძვ აარგ-შოუან. ასტანცია არგვლარა იათახვზ აუაა, დარა აუა-ავგვ მავ აცივრკუთამვზტ უახა უსურა აცარა, ეიჰავგვ ეიგურღოონ. აგაზეთ იანგზ აჟიბჟკ ვგნ უავგვ ეილგკიარტი, იწიბვრგვგ, რფვშოძავა მცხუ ამთაქუა...

ივან გოჩუა არი დახხუციტ, იარა იშოჰიალო ეიფშო „იგუ აახვთ-ხვთიტ“.

ჰარა ჰჟურნალისტცია წას ბზიანგ ირვმოვზ, იაჰჰიაპ, ურთ ირდვრუეიტ, იარბანზაალაკვ აზწიატიგ, აფხავ ლულუალა იახვრხუცშა. არი ამჩ ზხვლწუა, ჰარა ჰავსთა-ზარა ჰარა იჰამოლუ აშაქუგვლაშა როლვ. აფსთაზარა ატიგ იაშოალა აგაზეთ აყნგ იარბაზარ, უი დაარაძა აფხავ ილაწიოიტ. სარა სგუ იაანავოიტ, აბრი აჟიბჟკ ზგვზ დაარა იგუ იახუაპ ჰია, ნახხნი ხარა, პიცუნდა, ივან გოჩ-უა დზგფხაზ აგაზეთ იგუ ხვთხვთუა დშოვყანაწაზ იაჰარ.

ზნგ გოჩუა, აჩქუა რშაპგჩაფარაზ იმანგ აფირთა აყნგ დნეინ, დზგფხაზ აჟიბჟკ ატიგ აფი ეიჰიეიტ.

— იყოლ უბომა, — იჰიეიტ უი აწგხუტიანგ, — უაყა, აშხაქუა რქვგ ირთახვუპ აჟიციაგვგ.

— ეჰ! — იპიეიტ აჟი, — ფტოკ აყარა სეჭურა მაჭზარ, სეიხონ უბრაზა აკვ საზგმფშოძაკუა. იშოფაყალოი, ურთ იაშთანგ აჟიციამგვ რთახუპ!

მაპ, ათაჰმადა იზგუამთაძეიტ, უი, აშხაუაჟ არფეს იგუ შოაყა ეიცრეიწაზ, უი, შოაყა იგუ ხვთხვთუა დყაი-წაზ, აგუ ხვთ-ხვთრა ჰია ივან ღზგშოთაზგვ, აგუთაჟ იაშთაქუა რანხ იიასიტ. უი იხშოგვ აყვგვგვ იააიტ იგუ ითეიკვზ აპლან, ეილგხზა იყაზ აპლან. აჟი იაკუზარ, უი იშოილშოოზ იჟაჰია რხზა აიხა რშოგ დასუან — „ააი ირთა-ხვუპ... აჟიცია!.. ირთახვუპ... აჟიცია!.. ჰია დყუნდყუნდუა. ზჩაფარა დალგაზ აჩოეიშაგვ, ირშინგ აძგ ინძაიფლან, აჟიგტიიტი აშია ააციგრიგოეიტ:

სარა სგუ ეილაშოუეიტ,

მცაბზ ეშგლლა.

სარა-სჟიუპ, სვგზცია რაკუზარ —

ეიხოუპ, იმცოუპ, ილვოუპ.

იარა იქუშოაჰათხაზშია, არაციარცა იახგლწუან ამცაბზ ეშგლქუა, აიხარშოგ ზძააჰალაზ აიაჰია იანგზ აძგ გაზგონ, აუს ზუა, აკვრზგულდუა აჟირთა შოაკუუ უზგრდგრუა-ალვა ეიქუაწიაგვ ახვზ კვლჟიჟია იალგბზ იცონ...

ივან აჟირთა აყვგტი დცონ იგუთაჟგ ძბანგ. ავზგ დახანეიზ ითააცია, უს ინგქურფშოშია ირეიჰიეიტ:

— აშხაქუა რქგვ იყარწოიტ ალაშოარა დუ, — იპიეიტ უი. — უი ამჩ, აქალაქი, აჰაბრიკაქუეი, აზაუადქუეი რყვ-ნძა ინაძო იყალოტ... უაყა ირთახვუპ აუაა. სარგვგ ციგვა იზბომგზტ...

უი იზგძგრვიტ თენჩ, იიჰიაზ ზეგვგ რგდგრკვლაზშია. ფასა, ჯაჟიიჟიაბა შოგქუსა რაფხაა, აბას აჰიარა, ბზია იუბო აუაჟგ იციგძრა ეიფშოგნ. იზბან აკუზარ, უბას ზნგ, ივან იგუცხუცია რუაძიგ, იფსგ შოთაზგვგ დგრწიუა-ხან, აქალაქა ახვ სვმცარ ზუამ ჰია დანგქუგვლა. „უი დგძუეიტ უაყა, იზტიგმუ, გუბლრა ზმაძამ აუაა რქგვ“, — ჰია ინკახუცუან ითააცია. (არი აბას ეგვგყალგეიტ, უი იშოთამთა ჰია აკვგვგ რგმბაძეიტ).

იან ათაკუაჟი დწააიტ (იან დგფსიიჟთეი აკვრ წუან):

— იზზგრთახვდა ალაშოარა ჰია, უზქუუ?

— აქალაქა აზგ.

ან დხუციტ, ნას ღვქკუნ დფგლშოიშია უს ლჰიეიტ:

— აიაშოა ჰჰიოზარ, უაჟიგ აქგთაქუა რქგვგვ არფარ-ცია აუაჟრა რგლწუეიტ. აბარ იაჰჰიაჰ, ჰგულაცია რგქკუნ-ცია: აძიგ-ტრაქტორისტუპ, ეგი — დგრწაჟუპ. ურთ რგვზგ აანგჟნგ დაჩოაჯარა იცაძომ... ჰარა ჰყნგ აძბაარაქუაგვგ თადგრბეიტ, ადგვგლგვგ რაციოუპ... ახა უარა უბასყაჟ უფსგ უციგვრაციახაზარ, აჟირა უთახხაზარ, ჰარა ჰხატი-გვგ ჰამოუპ, აძიგ იტიგ აწკეს ეიცაიძამ...

ახა უაჰა უმფსიტ, ივან იიჰიაზ იაქთაირშიიტ! იარა ასტანცია არგვლართახვ დაწცოზგვგ, ითააცია უს რეი-ჰიეიტ:

— სცაპ, სლახუაფშო-ჯახუაფშოგვ... იზდგრუადა, იყა-ლაპ, სხვზჰინგ, სვგზცია სვმანგ საარგვგ — ჰარა ჰრაიონ აყვგვგვ აძგ ღვქუა ღჟეიუეიტ, ჰარგვგ იარა უბას ალაშო-არა ჰთახვუპ.

3.

შიაქუშოაჰათხა, აფხაძატიი უგუაზაანაგაშა უზუყუთ-ხომ, უი შოამახამზარ, უფსგ თანაწგ იუხამგშოთგკუა იუზგ-ნხოიტ. უბრი აყვგტი, უბრი აფხაძატიი იგუააანაგაშა აკრაწანაკუეიტ, იზზიოუ, მამზარგვგ იციგვოუ. აბრი აყვგ ივან გოჩუა იქუჭოეიტ. აქალაქა აყვგ დანნეიზ აჩოზგ, არგვლართა ანაჩალნიკ ანჯნგრ გეოგრი ჩოგოვადეი იარეი აიციიჟიარა რგმან. ანაჩალნიკ დციიჟიონ იბჟგ ხაანგ, იაჟია ახვ ახახაზგვგ, აუაჟგ იფსთაზარაქგვგ აბწას ამვა აქუწარა აშოყა აკუნ. არგვლარა იამაზ აუადაჟრაქუა რზგ ანჯნგრ იაჟიიქუა, გოჩუა იმაცარა იახვ აკუმკუა, აუსზუ-ცია ზეგვგ რახვ ირხან, უს უაჟგ იბარაშიაგვგ იყან.

აბარ უაჟიგ ააკვგსკაა აუბ ატიგლა აიაიარა ამანგ აიბაშრა დუძმა იანალგაზ, აბარ უაჟიგ ააკვგსკაა აუბ, ახურაქუა რგვრლარა ნაპგ დგრკნგ, დგრჟეგვგვგ ფხაყა

იანდიეკულაზ. აბართ რეიფშო ათაგგლაზააშაქუა რჭოგ.
ესქაგნაგაგ ზეგაგწოყა ბზიანუხა იმვაფესუა იზგალომ.
აბრი აყნგტი არგგლარაქოგ აკგრ აუადავრაქუა გყოლუპ.

— ახა, იხადაროუ უბრი აუპ, — იპიეიტ ანაჩალ-
ნიკ, — აბრი უარა იუეიფშოუ აუაა იშორგლშოაწოყაო
აცხვრაარა აყაწარა რთახხარ, უსყან ურთ აუადავრაქუა
რიადირა მარიანოიტ.

ანაჩალნიკ დრგლაციეიეიტ აელექტროსტანციაქუა
რგრგლარაზგ იყაწოუ აპლან დუძაქუა. 1960 შოგქუსა-
ზგ, ქვრთტიგლატიი აქვთაქუა ზეგაგ რყნგ, უბართ რხგ-
ფხაძარაქოგ აფსნგტიი აქვთაქუა რყნგაგ აჭგმცა ლაშო-
არა კახხაა იყალოიტ. ირაციანგ აქვთაქუა იარა უაჟი-
ნატიგაგ ირგმოუპ აგიდროსტანციაქუა, ურთ რაციაკ
ილუქუამზარგაგ. აყუატიი გეს აახგწ-კავკაზტიი ასტანცია
დუქუა ირუაკნგ იყალოიტ. უი დვრგგლოიტ ხშოგვ დგუ-
ლა იყაწოუ ასხემა ინგქუნგყუანგ, ჰაზნუ ამთაზტიი ატე-
ხნიკა იშოაჰიაულა, იავგმკუანგაგ ავტომატიზაცია აზ-
უხოიტ. არგგლართაქოგ ითგატხოიტ 3-მილლიონკ კუბო-
მეტრ რყნგა ადგაგლ, ეიქუწატიხოიტ შინგზქელა კუბო-
მეტრ აბეტონ, უბას ეგაგრთგაგ.

ანაჩალნიკ ილშოეიტ არი აშხაუაგ არფეს აუსურა
იგუარფხარა მატარა აკუმკუა, აგურა იხარწარაგაგ. აბრი
ეიფშო ალაგამთა — აუს იაბჟოლუპ.

ივან დვფხაშა-ფხაწო უს იპიეიტ:

— ჰიარას იათახუზეი, სარა სთააცია აძიგაგ აბრი
ეიფშო აუს ნაპალიმკვც... ურთ არახუ რგხჩონ, ადგაგლ
რციადლონ... ჯარაკვრ სშაციხგსლოზარ, — შისგცხრაა...

უი დდიგქურწეიტ აყუატიი გეს არგგლართა აკტიი
აუჩასტკახა. ჰიარას იათახუზეი, ივან ითახხეიტი დეივზგ
დყალარც, დავანანაგეიტი აჟივგ ყაზა კონსტანტინ ზარი-
კოვ იყნგ.

აბარ, აშხაუაგ არფეს აჟირთაქოგ ამცაშოგრა დნახა-
გგლტ. ოუმაშია იხგ ბაუა, უი აფსგნგარი დნადგლტ.
აფხაძატიი იჟაჰიყაარა ცქმა იგუ ნანაგძომ: აჟაჰია, სა-
თოლუმწან აჰიარაშია აიხარშოგ იაახოიტ.

იაბაყოუ, ივან გოჩუეი შიარეი შიეიქურშიარა მარიამ.
უსყან უი იარა იხათა იშიეიჰიარგნ დყაფშმა დეიცრაში-
აუა, დაკუა-დაშოუა (ესქაგნაგაგწოყა უაგვ იგუაფხომ
ინთეს აჰიარა), უბასყანტიი ამთაზგ ინთიგაზ ზეგაგ. უი
ეიჰა ეილანგ ელგშიკააუან უი იშიეიჰიოზ. აბართ რეი-
ფშო აუსქუა რაან, აბჟაყაზავ, იათახგუ ზეგაგ ანიზგმჰიო
რაციოლუპ...

აბას, იყალოეიტ უი იგუაფხაზ: ღძაატიი არფეს, ეიხა
კუამყააკ ააშოგხნგ, უი უარკალოეიუა ირშონგ, აფსგნგარი
ინგქუწანგ დაასუა, იითახგზ ალზინშოუა დყალოეიტ. შიგუ
იაანაგოზეი ნას შიარა, უი იჰიარც აზინ იმამში აიააირა
შოიგაზ ატიგ? იარა გოჩუა არი აზწაატი ათაკ იჰიოიტ
იწაბგრგნგ აიააირა შოიგაზ. უი დავიაშოლუპ! ახა არი
არგგლართაქოგ იყან, აჟირა აწკეს იუადავგზ, ეიჰა აყაზა-
რა ზთახგზ აუსქუაგაგ. ას ანაკუხა, ურთ ფგშიატიუპ,
ურთ ეიჰაგაგ აინტერეს რგლოლუპ...

აჟი არფეს აფხაძატიი იუსუმთა აზგ (უი ჩოეიმაან
ჰია სგყოლუპ), დანდვრჩოხუა, — უი დლატიან პიცუნდატიი
აჟი იახა აშიყუ ივიტ: გოჩუა უი დიფხაონ აიცლაბრაზგ!
იზდვრუადა აბრი ზგხყაზ. გოჩუა აფხაძატიი არჩოხუარა
იოლუპ იარფესრათი გუ იწფრააუა დყანაწაზარ? მამზარ-
გაგ; იზდვრუადა იარა ივწუწყატიი იხუცრა, — აუაგვ
დგზლაყოუი, გუაანაგარას იმოლუ ზეგაგ, ნას იაჰჰიავ იარა
აფსთაზარა ახათა უჰია იარჰიავარ? იყალაპ... აჭაქტ
შოჭაქტუ იაანხოიტ: არგგლარა აყნტი პიცუნდაყოი,
უახგნტიი არახა არგგლარახი, აშხაქუეი აძგმვასქუეი
ირხვრუაუა შიყუეიმდარალა ეიციაჟიაუა ილაგეიტი ვგჯა
აჟიცია.

ამთა ცონ. აძგხკვრა აყაწარა ალგარა იაჭოგნ. იწგ-
სიტ აუსურაქუა, აშხა აწაყა კვლწიანგ იყარწაზ ატო-
ნელ ათაჩაფარატი უსქუა წგხუაფწიალა რგლგარაზგ.
ატონელ ავწუწყა ილულუანგ, იშოშიგრძა ეიყარანგ ითა-
შგხნგ, აძგ ზალგმსუა იყაწატიუპ. ატონელ ბეტონლა
იანგრჩაფალაკა ამთახა, უი იაზკვუ ამაშგნალა ხგხა აცა-
მეტ აქურთიატიუპ, მამზარგაგ აგიდროტეხნიკცია იშოგ-

რძიოა ეიფშ, იტორკრეტნე იყარწოიტ. არი აუსუტო
ყარწოიტ აფეშია ზმოუ აყაზაცია.

არგელარა აქრტიი აპარტიაცი ორგანიზაცია, არფა-
რცია აპარტიახე ირდკელაჟა, ურთ რქრფხა უსნაგ-
დატეგს იქუდგრგლონ, ზეგარგლა წრკვალეტიკაცია იანდ-
გრპალარც. უარა უეიზარ, უჩრახეშია ზეილადეჟამ ეინე
აყალარა; უარა უბეტონყაწაზგზარ, იბზიადანე უაზყაზახა
უი აყაწარა; უარა ზანაათე აზგ უყაზახარ, დაჩა ზანა-
ათეგდგ უაზყაზანე უყალა. დგრზგდგრვიტ აბართ აღწაქ-
ჟა ივან გოჩუა. უი იპიეიტ:

— სარა სჩრახესშიოიტ იაუაზარ — ჰია.

ახა იარა ფასანატი დგზდგრუაზ ზეგდგ აგურა ხაწანე
ირჰიონ — უი იიჰიაზ ნაიგდოიტ! ჰია.

იარა უბრი აჩრნე ინარკნე, ატორკრეტტი უს აზყა-
ზაცია დნარგლაგელან, იგუ ხეტ-ხეტუა უი აუს აწარა
დალაგეიტ. ითახხეიტ აქიზიკა აზგ იდგრრაქუა ეითეიგ-
ჟალაირშიარც. უახგლა არგელართაქგ ზეგდგ ანეციალა-
გდგ, საათე, ჯ-საათე დტიან გოჩუა, აშიყუ დაფხაჟა.

მშგ ზზიანუკ აჩრნე (გოჩუა აფსგნგარგ დანგნახაგელაზ
აჩრნე აწკეს იბზიანუზ), აჟი არფეს იფხეიტ ატონელ
ახე. არაყა უი იბეიტ აკომისია. ირი იანაგოზ, აეკზა-
მენ რეტარა აკუნ.

გოჩუა დნეინ აცამეტ თართიაგა ამაშგნა დნადგელტ
ისგხარგზეიშ ჰია. აპარატ, ავნუწყა აჰაჟა აშგშგ აახგ-
ეიტ, აშგლანე აათრესტ, აცამეტ ეილართიაგაგდგ ატო-
ნელ ავნუწყა ითაფშგნაჟა აქგნანახეიტ, ჯგნჯაჟია
ვედრა ზკჟუა აუალგრ ავნუწყა ეიფშ ეიხალუღუა.

აკომისია იალაზ რგუ იახუეიტ უი იუსურა. — არფეს
ყაზა შთა იხალა აუსურა ილშოიტ — რჰიეიტ ურთ, უი
დგრჩხუაჟა, იარა იხე იქუჟნე დგელან:

— ითაბუზ... ითაბუზ... ადა აკგდგ იქრამშიაჟა.

უი დანგგელაზ ხუცგრთახა იხე ითან: „მშიან აბასყა
სგზდგრჩხუოზეი?... არი აწკეს აყაზარა ზთანგუ აუსქუა-
გდგ ჯყოუბეი... ატენიკ, იაჰჰიაზ... ანჯნგრ, იაჰჰიაზ...
„ართ ახუცრაქუა მაკანა ცქმა ეიდჰიალამგზტ, იალგ-

რყდანე იყალაზ რაკუნ, დაჩრკგდგ აგულარა რჩრახგრკ-
ჟაზშიაგდგ იყან. ახა იხაშიწა; აბართ რეიფშ ახუცრაქუა
დარა რხალა იყალაზშია აუაჟე იანიზციგრწ, ნასგდგ ურთ
ზგხყაზ აბზახარა ახთესქუა ზეგდგ რგმჯაფესშა აკუნარ, —
უსყან აბართ რეიფშ ახუცრაქუა ბაშამ, ბაშა ითგკა
იყოუ ხუცრაქუამ, იწაბგრგმი ნას არი? აბართ რეიფშ
ახუცრაქუა ზნე აუაჟე იხე იანთალა, უს ბაშა ინთგფშ-
შა იცადომ, ხგშორაკ აანმგჟუა იდდომ, აღჯა ეიფშ,
ურთ ფხაყა ურგოიტ აშხა მჯანგზავ ზზია ფხაყა უშრი-
გაჟა ეიფშ.

4.

აბარ იხნაძა, იკახნაა ირლაშთაჟა იაკვიტ აყუარტი
გეს იანაშთგზ აქგმცაქუა. ურთ კახნაა იაკვიტ, ზგნდა
ჟაჟიგ ააკგესკა აბგაქუა ყააჟა იახგქუზ, ამშიქუა ჰიგ-
ნდიოა იახგქუზ აშხაქუა რქგ. არი არგელარა იაცხრა-
აიტ მოსკვატიი, ლენინგრადტიი, ქართტიი აუსუცია. არი
ასტანცია დგრგლჟეიტ იგზნ გოჩუა ეიფშუ აუა — ეცგ
იხჩიაციაზ, ჟაჟიგ აფხაგელარა ზმოუ აუსუცია, ქიალჟეი,
ხამეიგდარალჟეი ზუსურალა აჰათგრქუწარა როურც ზჩა-
ფსაზტიგზ აუა.

ოსტიუშ აშხა აყნეტი უფშგრ იბზიანე იუბოიტ არი
მაკანა ზგნდა ინაგდანე იზლგმგაც არგელარა იაწანაკჟუა
ზეგდგ. არლარახე — აძკგრთა, არმარახე — აგენერატო-
რტი ჯნე, აშხა აშაპაქგ — აღერივაციიტე ტონელ.

აგენერატორტი ჯნე იაციგზარამქუა ეიცგრხუხუა იგგ-
ლოუბ ეტაჟრ რაციალა ეიხაგგლოუ ავნქუა, იარა აუსუ-
ცია რზგ. ინეიზ ანჯნგრციეი, ატენიკციეი, აელექტრომე-
ხანიკციეი, — გუაზჰარალა იახუაფშოუეიტ რგნხამჯა.

იშგშიგრძა, ივეჟა იყოუ ამჯა, არგელართეი აქალაქი
ეიმაზდაჟა, აშხა იაწიარაქუეი აბახუქუეი ირგქყა
იცოიტ უი იანგლანე იარა ჟაჟიგდგ იცოიტ ეიუეიფშგმ
მათიანულა ითიუ ამაშგნა დუქუა. ამჯა იავარში იავგოუბ
აქგმცა მჯანგაგა ათელქუა. არაყა იჰარაკგროუბ, აშხაქუა

რეჟისორი ურგევშენი იუბილიტ ამშვენ. უს უგუ იანა-
გოიტი, იარა ამშვენგდგ აშაფგენწაქუა ირგქუგლანგ, წი-
წუ ყაზწო ახუქ ეიფშო, აშხა აქუცი იავფშენგ უარა
იუხუაფშოუაშია.

უბას, ასტანცია იარლაშეიტი აქალაქე, უი იარლასნგ,
ინაგდანგ აელექტროფიკაცია ზზუხო აიხამგა იანათოიტი
ატოკ. არი იაიირა დუუპ აფსნგტიი აჯაჟილარ რზგ. არი
დაარა იბზიოუპ! ახა ასტანცია იყანაწეიტი დაჩა უს დუქ-
გდგ, მაპ! უს დუძაქგდგ: უი ჰტიგლა იანათეიტი შიგვლა
აუსუცია ყაზაცია, ახდგრრა ნაძა ზმოუ, ზსოვეტიი ფსა-
დგდგლ იაზგუაქგუ აუსზუცია ბზიადქუა. ართ — ივან
გოჩუა, აბეტონ ყაწავგ ყაზა შოთწ ქორიძე, ანჯნგრ ირაქ-
ლი მგებრაშვილი, უბას ირაციაზნგ ეგდგრთგდგ რაუპ.
იწაბგრგუპ ირჰიაუა: ალაშარა იახგლწუეიტი აბზარა
მაცარა, ეგდგრთ ზეგდგ — ალაშცარა ჰია.

5.

ზნგ, ივან გოჩუა ამთა კაპქულა ივანგ დშოგყაზ ივგ-
ზცია იანრაჰა, იბარაზგ ინეიტი. დნეიტი უი იბარაზგ აჟი-
გდგ. უი დააიგუდიჰიჰიალტი იხაწახაზ, მილა ეინთიგლა
იყალაზ აუსუგ. არი აუსუგ უახიხუაფშოუაზ იყაზშალა,
იციაჟიამალა, იხუცშალა, აუსუშა ზდგრუა, აუსურა ბზია
იზბაუა, აუს უადავქუა რყნგ ინანაგანხოუ აძიგ შოიაკუ
მვაშო დგყან.

ილაგზეიტი აზწაარაქუა, იზგსხმოუ რგულარშიარა-
ქუა. აჟი იზეილკააუამგზტი, აბრი ივან, აჟირა ანაგსან
დაჩა ყაზარაკ — ატორკრეტი ყაწარა აზყაზახარაგდგ ზი-
თახხაზ.

— იზდგრუადა აჟიცია რჯაბაათსა მაქნგ იროუაზარ? —
დწაიტი უი.

— მაპ, რჯაბაათსა ბზიანგ იროუეიტი, იშაქუნაგოუ
ეიფშოწიყა იროუეიტი.

— უს აკუზარ ისზეილგმკაიტი სარა, — იჰიეიტი აჟი.

— იყოუ უბომა, — იჰიეიტი ივან, იზლაილშოაუაზ ალა
აჟი იეილგრკააუა, — ტორკრეტიშიკნგ აყალარა, უი აძრგ-
ჟირა ერფშოძამ (ატონელ ყაწაცია ბზია ირბო აჟი).
იშოფა უასჰიარი ნას უაჟიგ? აჟი — დჭგრხაწოუპ, ატორ-
კრეტი ყაწავგ — ჯგნტი. ეილუკააუ?

— იზლაბაუალა უარა უიამოუპ, — იაზგუეიტი
აჟი, — ბაშა აგაზეოქუა რყნგ ირგმგუაზარგნ უარა უხდ,
ბაშა უპატრეოქუა რნგრგმწოზარგნ... ჰარა დად, ჰარ-
გდგ ჰაზგდგრუან შიარა ღძაა იალწნგ იცაქუაზ შიუსუშა.

აბარ ასსირ, ღძააგდგ უაჟიგ აუაა ზამანაქუა ყალაუა
ილაგზეიტი! ახა აჟი იითახგუ, აბრინახგს ივან დზაკუხო
ილგრრ აუპ.

— შიარა სგშიზაიგუახახრა სგყოუპ, — დგჩიო იჰიოიტი
ივან. — ბაგნარტიი ასტანცია არგულარა ჰალამგაშეი,
უსყან არა იაიიგუოუპ, შინაპგ ნაძოიტი.

— იშოფა, ბაგნარტიი უჰიამა?! იზდგრუადა უსყან
ჰარგდგ ალაშარა ჰაურ?

— იარა უბას ეგდგყალოიტი, — იჰიეიტი ატორკრეტი
ყაწავგ, აბრი ზეგდგ იარა იმაცარა ინაპგ იაკგზშია.

აჟი ჰააიოიტი:

აბრი სგშოგუ ეილნაკაიტი! — ფგთრაქ ჰგმთქუა დაა-
გგლან, ნას ინაციწეიტი: — ნას უარა ჟიისგდგ... იახდუ-
ზეი მშიან... ეგი აზგდგ აუს უუა უყალომა?

ივან ილაქუა ციგწირფშოუეიტი.

— უი შოგყალაშა ააბახზ, — დციაჟიოიტი იარა აშშგ-
ჰია, — შიარა შიგუ იაანაგოზეი, აჟიციეი ატორკრეტი
ყაწაციეი რგდა აღუნეი აყნგ უაჰა აძიგდგ დგყაძამ ჯგში-
შოუმა?

უი იჰგ იაანგხგლოიტი იჰიარც: „ატენნიკცია? ანჯნგ-
რცია?“ ახა არი ხგრჩხუაროუშია ირბარ აღშოიტი,
ახგრჩხუარა იარა უსგდგ იწასმგზტი. უს იჩაანიკგლო-
იტი იჟივანგრქუა ვართრგსნგ, იაბაპ ნას იყალო იჰიარა-
შია. უა იყოუ ზეგდგ ივან იხუაფშოუეიტი უაჟიდა დრგ-
მბაცშია. ზეგდ რეიჰა ღგუ თგურღააუეიტი იან, დგცც-
აკგ-ცცაკუა ასტოლ რხიარა დახაქუა.

აქი დააციაჲიან უს იჰიეიტ:

— იარა უბრი ალაშარა, — უი ინაპე ირხოიტ აშხა-ქუა რახა (ურთგეგ არა იათხა იგელოუპ), — აუაა იყარ-წოიტ. არი ზეილდაყამ უსუპ. ეგეგუადავუპ ჰია სგუ იაა-ნაგოიტ სარა. ახა დადრია, დეყოუპ უბრი იეიფშო აუაგე, ალაშარაგეგ აქილარ ირგზთაუა, აბრი ივან იეიფშო აუაგეგ ზააძაუა. არი ჯგნტი, ჟიანტი რეიჰაგეგ იუადავუპ. იწაბგრგემი არი?.. ნას უბრი იზგ, უბრი აუაგ დუძა იზგ!

ივან გოჩუა ივნე გურღმაროუპ, აშხაუაა ირქაბზუ აჩეიჯგკა ალა ითინგ. აძაგ იბჟე ააირგოიტ.

— უარა ივან, უაყა უეიწამხან, ჰარა, ჰარა — არაყა. უაქუშაჰათუმა?

ასტოლ იახაბატიოუ დუღუალა, ხაწალა რნაპქუა ააიბადგრკუეიტ, იააიბადგრკუეიტ ადგეგლ ციალუაციეი, აუსუგე, ალაშარა ყაზწაუა, უბრი ანავსანგეგ აშხაქუა რქგე აფსთაზარა ქგეც შაქუზგრღულუაუა აუსუვი რნაპ-ქუა.

პიცუნდა — აყუატიი გეს.

გ უ შ კ ა

1942 შგქუსა. ურგსტიგლა აკარშირა აგუაქოუპ. არტილერიიტი-მცა ეიხსგლიტ. აიბაშგრთა დიგ ახუში-ბელჰეგ გქუყა იცონ. ადგეგლქუა თგჟიჟია იშთან. ახქუა აქგჟი-სგჟიჰია იმვასუან. ანა-არა ახუცია შთან.

უაჰა ნარგლგმშო იკარახა, ახუცია აიბაშგრთა დიგ იქუგანგ რგარა იაქგენ აჰისახუქქუა ოლიეი გუშკეი. ოლია დაურგს ფჰიგზბან, გუშკა დაფსგუა თგფჰან. ართ ავგჯაგეგ აუს რუან ადი გოსპიტალ აქგ. ეილყა ეილ-ლუციქუაქ რაკუნ. მგცხუ ლგმკაალა ბზია ეიბაბონ.

აწგზ ლაში, აუეია ბააფსგ, აცგუ ფსგ ადიახგ იანუზ-კამგრშიუა, აკგრცხეიფშო ახგ ანლრეიუა, ადგეგლ ხგჯუ-ხგჯუა იანწგსუა აამთაზგეგ ოლიეი გუშკეი აკგ იაანნა-კგლომგზტ.

იახაგეგ იარა უბას ახუცია ამცაბზ იალგანგ რგარა იაქგუპ. რგფსთაზარა ახუც იაქგუპ, აფსრეი აბზარეი ირგბჟაგეგლოუპ.

აბარ, აბზარბზანტი მცა ეიხსგლახან, ალრემსაქუა ალრეიფსი რგბჟარა რგმჩ ეიზგანგ, ირქგაგეგლან ირაბა-შუაზ ასოვეტ არ ხუთაქუა რფგზხარაზგ ეიხანგ ათაქ ჟიგ-ლარახა იიასუეიტ. ახუცია ადიაქგ იაანხარ ირზგფშოუ-ზეი?!.. აფსრა... მამზარგეგ აბაანდავრა, ატყუარა...

ბლასგ, ბლასგ ოლია, — ლჰიან გუშკა ლაიგუა იშთაზ ახუ იახა დჰიაზანგ ლქგენალხეიტ. ლხგ ადგეგლ იაყულ-ხგრ ყალომ... შიიფხგეგ ზგემხაშო ალრემს ხგსგ იგუ-ეიტან, რგციაარა შოიბალაქე ეიფშო იკგლკაანგ რეიხსრა დალაგონ. ოლიაგეგ ადგეგლ ლჩრეიუატიინგ ფშგნაფხა დჰიაზანგ გუშკა დღგშთალანგ დნეიუან.

— გუშკა, ბგჟიჰა აშა ახაშოუპ, ბააგეგლში!..

— ბაბა უი უადავემ, — ლჰიან იარგლულუანგ ლჰგ-
ნალხეიტ გუშკა, ახა ლარღაჟიჟა ნალყუჰრიტ, იარა
უბასყანოუპ იანგლდგრ დგშხუზ. ლხაჟა ეჰა-ეჰა ილულუა-
ნონ, ახა ლხაფგც ეხარლულუანგ ილგჰჰაჟან.

— აჰგ, ბგჰსგთ, ბხგ ბჰამგხუოზარ?!

— მაჰ, ოლია, ბარა იბჰიო ზაკუი, სარა აძი დგზგაჰ
ჰია სგუ ითოჰჰეი?!

— იბგლგმშარ?

— ისგლშოიტი!

ნას იჰიაზანგ რჰგნარხან იშხეიუაზ რაიგუა იშთაზ
ინაიდგგლტ. უი ლულუალა დხუნ. იშაგგ მაჰგმჰუა იცა-
ხან. აშოოჰრა დახათაზ აჰატარა დაჰგნ.

აკგრ ვერს აფსნგ იაციგხარაზ აფსუა ფჰიგზბა ახუ
დშოფსგუაზ აყაფგჰია დგლდგრიტ. ჰგცხა იკაჟგზ ახუ
ლნაჰგ ნაიკურშოანგ დაარჰინგ დნგჰულგრეიტ. ახუ დაგგ-
ნეიჰოფშოიტ, ლხგ-ლჰგ შაკუარაკ ალაძამჰუა დააციგ-
შოხან, ლგფსგ აალგლგშიშიან ახუ დნაიდტიალტ. ოლია
ილჰიარა ლჰჰამშიო დშოანხანგ დაანხეიტ.

— გუშკა, სგლაშარა! — აფჰიგზბა ლგზა დაალგუ-
დლგჰიჰიალტ, ახა ლჰგში აშა გჰუბახან, ფსგკ დლჰეიდ-
გზტ. უს ხუჰგხუჰლა ლგფსგ აალგლალტ. აცია დალწგზ-
შია აშოგრჰია დაახგჰუტიალტ. უბრი აამთაზ ალჰემს ხგსგ
ზჰოაირხაზ ახგ ლლგმჰაშოთა ინაძგვასგნ, აცია ლახყანგ,
იწიააჰა ინალგვეეიტ, აჰისახუჰჰუა იხუხუა-ხუხუაძა რჩგ-
ნეიგაფსანგ ადგგლ იალასაზშია რჩგნგჰურგფსეიტ.

უს ახგსგ იხგ ნწიახუ ზდგრხუადა, ახგსრა დაყუწიტ.
— ოლია, ჰაშთგ, — ლჰიან გუშკა ილგმწაზ ახუ ლგზ-
ჰუა დგნკდწანგ დჰიაზანგ მაცარა ლჰგნალხეიტ. ოლია-
გგ დაჩაძიგ დლგმანგ დკურუა დნალგშოალტ. გუშკა უი
ამინუთაზგ დგზლაყაზ, იუადაჰუპ ჰგგ-ბჰგკალა აჰიარა.
უაჟიგ-უაჟიგ ლხაყგნტი ლშაჰაყგნძა ამცა ნალხგდლუან.
ლხგ დაჰუფონ, ლჩგლყაჟონ.

ზხაჟა ლულუაზ ახუ ლგზჰუა დახგკდგზ აჰატარა და-
ჰგნ: ხგკურ საბაბგოი... ბგსუაწ... სოუჟ... უი გუშკა
ეიჰაგგ ამცა ლნარკუან.

ახა ააძარა ბჰია ზმაზ აფჰიგზბა, აგუალ ილგმაზ აციგ-
არახგ დაზგმგჰეიტ, იიაიტი აუაჰრა, აჰალალრა ილგლაზ.
აიბაშგრთა დიგ, აბზარბზან-მცა მაციგსწას იახანგჰჰა-
ლოზ, აჰგ ახგჰუსუაზ დგჰუგანგ, აფსრა ასასა დთგანგ
დგლგჰეიტ ლგფსგ ლჰჰაზწაზაზ ახაწა.

ოლია ილთახუჰ გუშკა დლაზწაარ, „დგზუსთა აბრი
ახაწა?“ — ჰია, ახა იგულანგ დგზლაზწააჰამ. გუშკაგგ უი
იძბახუ ალა აყტ-ფსგტ ლგზულშიომ. გუშკა ზაწაირა
ლჩგეიტალკჰუა დალაგჰეიტ. ოლია ილბაც ლგზა ბჰია,
გუშკა, ლახეიჰუწარა ზზგმდგრძოზ, გურღაარაკ ზგგმგზ,
ლაკუძამჰუა, ახუცრეი აწიგუარეი ზჰგჰუხხ იყოჰ ფჰიგ-
ზბახეიტ. დგშოტიოჰ აკუშკუა აჰიჰიგჰია ინეიმათიანგ
აწიგუარა დალაგონ. ოლია აკგრ ლგლაზგ ეიჰუნაწონ
ლგფსეიფშო ბჰია ილბოზ ლგზა ას დახგყალაზ, ახა
ილგზდგრუამგზტი იაარლასნგ გუშკა ლციავა აითაკრა მზგ-
ზგს იამაზ.

* * *

ახუ იანაამთაზ აცხგრაარა ანიოჰ, ნაყ-ნაყგგ იანი-
გგმზა, დხგნჰიტი. გუშკა ციგჰარაკ ლზგზუხგოჰუ აძიგ ეიფშო
აკუშკუა იმაწ ლუან, აძგ ითახგზარ, იხგზა იჰუწატიგზარ,
დაარჰინგ დგრიადტიგზარ უჰია ზეგგგ რჰგ.

ჩონაკ ზნგ ახუ ჰოთიტი. გუშკა იბჟგ შოაალაჰაზწიყა
დნეიხახხეიტ.

— საჰიშა, — დაჰგნ აციავიარა, — აშიყუ სგზგ, ასალამ
შიყუ... აფსნგყა.

— უჩგრთგნჩ, სგმშო! სარა უაჟიგწიყა იზგუჰეიტ.
აჰაჰაი აკგ უაციგმშიან. უმგუამწგნ! აშშგჰია დგნდიგლწიტ!

* * *

აშიყუ ლვიტი იფჰიგს ხგკურ ლგზაძალა. ზნგკ ილგზნ
იფგლჰეიტი, ეითალგზნ ეითაფგლჰეიტი, ახგნტი რაან
ილგზნ ლაფხგა იჰუნ. ნას იააჰულხგნ იფგლჰეიარც იაჰულ-
კოტი, ახა ლნაციგჰარაჰუა ირგლგმშოაზტი ეიმგრხხა იშოგ-
რკგზ, ოლია დგურღაწია აში დაალაფალტ სალამ შიყუკ

კნე, გუშა ახუცრა ილხაფანე დგზმაზ ნაყ ინაფხაღ-
ჰიჰიან, ლხე-ლქო აგურღაფხუ ააქულაფიტი. ლგუალაქუა
ზეგა ლხანარშოთიტი. იაალგმხნე დაფხეიტი. აშიყუ ზგუაზ
ლაჰიშიეიწ ლაკუნ, ოლია ლგსალამგაგ ანენ.

— ლგსალამ შარდახაიტი, ბარგაგ სალამ ბემოუბ
გუშა!

— იზუნგტიდა?!

— ისხამგშოთი იჟილა, იბგუალაშიაუოუ 1941 შგ-
ქუსა აზგ ზმაპე ამადამქუა ამცა იალაგაზ?

— დარბან, ამცა მაქვ ალაგახოუმ, დგზლასგუალა-
შიოი, დარბანუ?!

— აბრი აგუხაშოთრა შაყა იხუართამზეი, იჟილა
„ლას“ ალა იალაგოიტი.

— ლასკუტკოვუ?!

— ააი, უბრი ლასკუტკოვ იუნგტი. ესგმშო აშიყუქუა
სზიგუეიტი რგცა. ბზილა, ბემშო ააბზიხააიტი, სარა
სცეიტი, არი აშიყუგაგ სარა იბგზდიგქუსწაპ, — ლჰიან
იააქულფააიტი. გუშა აზნაკ აზგ ილჰიარა ლქამშიო და-
აყალტ, ახა აშთახა მაპ... ახა... იბზიოუპ! ოლია აშიყუ
ააშთფანე აფშოქეიფშო დნგწაშიკუა დცეიტი. გუშა ლგუ-
ფჟიარაქუა ვაფხა იაალზეიზგუკუკუან ასტოლ დაახან დნა-
დტიალტ. უბრი ამინუთ აზგ აყუატიი აჰაქგმცია რაზგ-
ყაწართა ტეხანიკუმ აქოგ რლხგსგზ აშოგქუსქუა აკოი-აკოი
ეიშთაგგლანე აკინო სახეიფშო ლგლა აფხა იიას იცონ.

* * *

ახუ დაალულუახახან. აუა ეილზირგო დყალახან.
ჩონაკ შგჟემთანკ გუშა აჩი ლგმანე აში დგნგწიტი. ახუ,
გუშა დშოგნალქოაფშოგზ დააიწაქგენ იხგზა იხგ ინაქუი-
წეიტი. ილგშთალანე ინეიუაზ ოლია იყალაზ აალზგმბატი-
ბარახან დგაჩამკნე დგშოგგლაზ ასაან ილკგზ ლალგმეყუწ-
შიან იახლშეიზ იუადგშოხხგრაზა იცეიტი.

— არი ზგზჰიოზეი, გუშა, — ლჰიეიტი ოლია. ავგჯაგაგ
რნაპქუა ააიკუდგრშეიტი. ნას ნასთხა აკუაკა აქოგ ითა-
ცინგ იგგლაზ აკარუათ ინგქუტიეიტი.

— არი ზგზჰიოუ ბასჰიპ სგხაარა, ოლია, — აჰიარა
დაქოგნ გუშა.

— 17-შოგქუსა სხგწუან უსყან. აფსთაზაარა შოეი-
ქოარტიგზ, იშოგყაზ სარა რგცა იალგზდგრააუაზ. სჟარა
მარიადან. ალაქოგ, აქკუნ ფშოძა, აბგრბგნ ბლგცეიფშო
იყაზ დსგდქულან ბზია ბგზბოიტი, ბზია სანგბგმბა ჩოშროუპ —
ჰია ანსეიჰია უს აკუწიყაზ ჯგსშეიტი. სარა ვბა რქოგ
სტიან. იარა არწაგცია რტეხანიკუმ დალგონ... დანალგა
უაქეიშთა ჰაფსთაზაარა ეილაჰწაპ ბზია სგბზოზარ, მაპ ანა-
კუნა ეგაჰზეილამ — ჰია აჟია სნიწეიტი. იშოფაზგურგზ...
ბზია დგზბონ... ახა შოგქუსგკოუპ ისგგოუ სწარა სალგა-
ანძა უაასზგფშოგ ჰია ათაკ ისთეიტი, უს აკუზარ იბზიოუპ
იჰიან უაჰა აციგაგაგ სამჰიაკუა, აბზიგა სამჰიაკუა დნა-
სფგრწგნ დცეიტი.

ჰგმშო ააწხანე ივგზაკ ინაპალა სნაპეიმდახაქუეი სგ-
სალამშიყუქუეი ვაფხა ირხგნჰინგ ისზააითიიტი. იშოფა-
ზურგზ...

— ბარა ბცასჰიგაგაგ ფჰიგს დააზგოიტი ჰია აჟიგაგ
სზააიცჰაიტი. უბრიჟთეი ჰაიბამბაძაცგზტი...

გუშა აწანძა დნაქუფსგჩჰაიტი.

— იხაგგლან იმაწ ზუა იარა იიჟაზ შოსაკუუ ეილზი-
კააიტი... ახა აგუაყრაქოგ ახატი გუალ მიგდაზაპ.

ავგჯაგაგ ახუ ინეიხაგგლტი. ურთ რგლაფშო ნაქუშიეიტი
ახუ იხგ იაწაზ ახიგ შოკუაქუა ინგლათიას ალაღგრძ ციგ-
კუბარქუა ვბა.

იანჭოუ რხვხდაჭუა

	აღაყაჭუა
1. ლენინ — დ. გულია	5
2. სარა სგ-სტალინ — ლ. კუწნია	9
3. ბერია იზგ აშია — ქმ. აგუმაა	13
4. აკომჭარ აშია — ქმ. აგუმაა	15
5. ახაწა-იხაწა იაშია — დ. გულია	17
6. აამთეი აჭარციეი — დ. გულია	18
7. დცონ აფჭიგზბა ამხახგ — ი. თარბა	19
8. აკომჭარ — ლ. კუწნია	21
9. აშახტიორ იახგ — ა. ჯოპუა	24
10. არფეს ჭგრხაწა — ი. თარბა	26
11. აჭკუნრა — ლ. კუწნია	23
12. ჰაფსადგაგლ აფჭა — ს. სანგულია	29
13. აფგრვგ — ა. ჯოპუა	30
14. ოლეგ იმვა — ს. ადლეიბა	31
15. ზახგენჯარა აკომჭარ — ქმ. აგუმაა	32
16. აკომისარ ჩარგეიშვილი — ი. თარბა	33
17. აგულაშიარა — ა. ჯოპუა	34
18. დონ ახგქუან — ი. თარბა	35
19. აჩაიჭფგვგ — ა. ჯოპუა	36
20. ლენინ იკომჭარ — ი. თარბა	37
21. დგრვაგა აცეხაქო — ჭ. ჯოპუა	38
22. უი ირაფგლგოიჭ — ჯ. ტაპალუა	40
23. ამშფგნ-უაგ აჭგრხაწა — ი. თარბა	41
24. ზინა — ქმ. აჩბა	43
25. აკომჭარ — ს. ადლეიბა	44
26. უახგკ ზნგ — ქმ. აგუმაა	45
27. ალაშარეი აუავი — გმ. გულია	60
28. გუშკა — ა. ლაშირია	73

ათაკზფვგქუ არედაქტორ ი. თარბა.

XXX
КОМСОМОЛУ
1918 — 1948
(на абхазском языке)

ფი00593. აკადემიკოს ანაბე აწაჰუპ 26/X 1948 შპ. 5 კმუხა
ბლმუჰ ჟუოჰ. აზაკაზ № 3994. ატირაჟ 2500.

სოხუმი. აფჰიუნთშიჟუთჟურთა ატიზოგრაფია.

ᠰᠪᠣ 5 ᠰᠠᠭ.